

T.C.

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ERGENLERİN EBEVEYN VE AKRAN BAĞLANMA DÜZEYLERİ
İLE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Beyza KARA

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Esengül KAYAN

İSTANBUL-2020

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Beyza KARA
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları ile depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji Anabilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 03/07/2020
- SAYFA SAYISI** : 76
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Esengül Kayan
- DİZİN TERİMLERİ** : Ergenlik, Bağlanma, Depresyon
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmanın temel amacı, ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmada veri toplama aracı olarak Sosyo-demografik Bilgi Formu, Ebeveyn ve Akran Bağlanma Envanteri ve Beck Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda kız öğrencilerin depresyon ölçeği puanları erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuş, annesi çalışan ergenlerin, annesi çalışmayan ergenlere göre depresyon ölçeği puanları daha yüksek bulunmuş, ebeveyn ve akran bağlanması arasındaki pozitif yönlü bir ilişki bulunmuş olup, akran bağlanması ve ebeveyn bağlanmalarının depresyonla ilişkileri incelendiğinde anlamlı düzeyde negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Beyza KARA

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ERGENLERİN EBEVEYN VE AKRAN BAĞLANMA DÜZEYLERİ
İLE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Beyza KARA

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Esengül KAYAN

İSTANBUL- 2020

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ediyorum.

Beyza KARA

... / ... / 2020

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Beyza KARA 'nın "Ergenlerin Ebeveyn ve Arkadaş Bağlanmaları ile Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Dr. Öğr. Üyesi Esengül Kayan
(Danışman)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Müjgan İlnem

Üye Dr. Öğr. Üyesi Necmettin Aksoy

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2020

Prof. Dr. İzzet Gümüş
Enstitü Müdürü

ÖZET

GİRİŞ: Bağlanma bebeğin ilk bakım vereni ile kurduğu duygusal bağ olarak ifade edilir. Ainsworth bağlanmayı güvenli bağlanma ve güvensiz bağlanma olarak ikiye ayırmakta, güvensiz bağlanmayı da kendi içinde kaygılı/kararsız bağlanma ve kaçınmacı bağlanma şeklinde ayırmaktadır. Yapılan çalışmalar güvenli bağlanan çocukların okul ortamında daha dikkatli olduklarını ve yüksek not aldıklarını ifade etmektedir. Çocuklukla, yetişkinlik arasındaki ara döneme ise ergenlik dönemi denmektedir. Ergenlik bedenen, hormonal, cinsel, sosyal, ahlaki ve zihinsel değişimlerin olduğu bir dönemdir. Yapılan çalışmalarda güvenli bağlanan ergenlerin sosyal ilişkilerinde tatmin edici iletişim kurdukları ve iletişim kurdukları kişilere ortalamanın üstünde güven duydukları bulunmuştur. Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları ile duygusal durumlarının da ilişkili bulunduğu çalışmalar vardır.

AMAÇ: Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları ile depresyon arasındaki ilişki ile sosyo-demografik bilgilere göre değerlendirilip incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM: Bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre hazırlanmıştır. Araştırma evrenini İstanbul ili, Mecidiyeköy ilçesinde, bulunan Sınav Özel Öğretim Kursu ve Doğru Cevap Özel Öğretim Kursu merkezinde 9.sınıf, 10. Sınıf, 11.sınıf, 12.sınıf ve mezunlardan oluşan toplam 201 ergen oluşturmaktadır. Bu çalışmada sosyo-demografik bilgilerin edinilmesi için araştırmacı tarafından hazırlanan "Sosyo-Demografik Bilgi formu", ergenlerin bağlanma düzeyinin ölçmek için "Ergenlerin Ebeveyn ve Akran Bağlanma Envanteri" depresyon belirtilerini belirlemek için "Beck Depresyon Ölçeği" kullanılmıştır.

BULGULAR: Ergenlerin anne ve baba bağlanma düzeyi ile depresyon ölçeği puanları incelendiğinde negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anne veya babaya olan bağlanma arttıkça ergenlerde depresyon belirtilerinin görülmesi azalmaktadır. Ergenlerin akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanları arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akran bağlanması arttıkça depresyon belirtilerinin azaldığı görülmektedir. Anne ve baba bağlanma ile akran bağlanma arasındaki ilişki pozitif yönlüdür. Annesi çalışan ergenlerin, annesi çalışmayan ergenlere göre depresyon belirti düzeyleri anlamlı düzeyde fazla bulunmuştur. 17 yaşındaki ergenlerin, 18 yaşındaki ergenlere göre anne bağlanma düzeyleri yüksek bulunmuştur. Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon belirti düzeylerinde ergenlerin sınıf düzeylerinin, kaçınıcı çocuk olduklarının, kardeş sayılarının, anne-baba eğitim durumlarının ve ebeveynlerin evlilik durumuna bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, bağlanma, depresyon

ABSTRACT

INTRODUCTION: Attachment is expressed as the emotional bond that the baby establishes with the first caregiver. Ainsworth divides attachment into two as secure attachment and insecure attachment, and insecure attachment as anxious / unstable attachment and avoidant attachment. Studies indicate that children who are securely attached are more careful and get high marks in the school environment. The interim period between childhood and adulthood is called adolescence. Adolescence is a period of bodily, hormonal, sexual, social, moral and mental changes. In the studies conducted, it has been found that adolescents who are securely connected have satisfactory communication in their social relationships and they have above average confidence in the people they communicate with. There are studies in which adolescents' parent and peer attachments and emotional states are related.

PURPOSE: In this research, the relationship between the attachment styles of adolescents to their parents and peers and depression aimed to be searched, depending on the socio-demographic attributes.

METHOD: This research has been designed according to relational screening method. Research population constitute 201 9th, 10th, 11th, 12th grade adolescents who receive education in Sınav Special Education Course and Doğru Cevap Special Education Course in Mecidiyeköy, Istanbul. "Socio-Demographic Knowledge" form had been used to acquire socio-demographic attributes, "Adolescent Attachment to Parents and Peers" inventory had been used to determine the level of attachment among adolescents and "Beck Depression Scale" had been used to determine symptoms of depression.

RESULT: A statistically significant and negative correlation had been found between adolescent's parental attachment level and depression. With the higher levels of attachment to the mother or father, depressions symptoms among adolescent's seem less. There is a statistically significant negative correlation between adolescent's peer attachment and depression. With the higher levels of peer attachment, the level of depression seems lower. Parental attachment and peer attachment are positively correlated. The depression levels of adolescent's who have working mothers had been found significantly higher than the ones with non-working mothers. Seventeen years old adolescent's expressed higher levels of attachment to their mothers than eighteen years old adolescent's. No significant difference had been determined on the correlation between parental and peer

attachment of adolescent's and depression levels, considering adolescents' class levels, number of siblings they have, child's rank between siblings, parental education level and parental marriage status.

Keywords: Adolescence, attachment, depression

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar LİSTESİ.....	VII
EKLER LİSTESİ	VIII
ÖNSÖZ	IX
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ	4
1.1.ARAŞTIRMA PROBLEMİ.....	4
1.2. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.4. ARAŞTIRMA ÖNEMİ.....	4
1.5.ARAŞTIRMA VARSAYIMLARI	5
1.6. SINIRLILIKLAR	5
1.7. TANIMLAR.....	6
1.7.1. Ergenlik	6
1.7.2. Bağlanma.....	6
1.7.3. Depresyon	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. ERGENLİK.....	7
2.1.1. Ergenlik Tanımları	7
2.1.2. Ergenlik Dönemi Özellikleri	7
2.1.3. Ergenlik ve Depresyon ilişkisi	10
2.2. BAĞLANMA	11
2.2.1. Bağlanma Tarihçesi	11
2.2.2. Bağlanma Tanımları.....	12
2.2.3. Bağlanma Stilleri.....	12
2.2.4. Ergenlikte Bağlanma.....	16
2.2.5. Bağlanma-Depresyon ilişkisi	17

2.2.6. Bağlanma İle İlgili Yapılan Araştırmalar	18
2.3. DEPRESYON.....	21
2.3.1. Depresyon Tanımları	21
2.3.2. Depresyon Epidemiyolojisi.....	22
2.3.3. Depresyon Belirtileri	22
2.3.4. Depresyon ve Bağlanma ile ilgili Araştırmalar	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	26
YÖNTEM.....	26
3.1.ARAşTIRMA MODELİ.....	26
3.2.EVREN VE ÖRNEKLEM	26
3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	26
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	28
BULGULAR	28
BEşİNCİ BÖLÜM	46
ARAşTIRMA SONUÇLARI	46
ALTINCI BÖLÜM.....	48
TARTIşMA	48
ÖNERİLER	53
KAYNAKÇA.....	54
EKLER	-

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Dört Bağlanma Tarzı (Bennan ve diğerlerinden uyarlanmıştır.).....	15
Tablo 2. Dörtlü Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz'den 1991'de uyarlanmıştır.	16
Tablo 3 Ergenlerin Cinsiyet, Yaş ve Sınıf Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları	29
Tablo 4 Ergenlerin Kaçınıcı Çocuk Olduğu ve Kardeş Sayısı Bilgisine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları.....	29
Tablo 5 Ergenlerin Anne- Baba Yaş, Eğitim, Evlilik Bilgisine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları	30
Tablo 6 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Cinsiyete Dayalı Kıyaslanması.....	31
Tablo 7 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Anne Çalışma Durumuna Dayalı Kıyaslaması.....	32
Tablo 8 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Baba Çalışma Durumuna Dayalı Kıyaslaması.....	32
Tablo 9 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Yaşa Dayalı Kıyaslaması	33
Tablo 10 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Dayalı Kıyaslaması	34
Tablo 11 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Çocuk Sıraşına Dayalı Kıyaslaması	35
Tablo 12 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Kardeş Sayısına Dayalı Kıyaslaması	36
Tablo 13 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Anne Yaş Durumuna Dayalı Kıyaslanması	37
Tablo 14 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Baba Yaş Durumuna Dayalı Kıyaslaması	38
Tablo 15 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Dayalı Kıyaslanması.....	39
Tablo 16 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Dayalı Kıyaslanması.....	40
Tablo 17 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Ebeveyn ve Evlilik Durumuna Dayalı Kıyaslaması	41
Tablo 18 Ergenlerin Ebeveyn Bağlanmaları ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki	42
Tablo 19 Ergenlerde Ebeveyn Bağlanmanın Depresyon Üzerindeki Etkisi	42
Tablo 20 Ergenlerin Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki	43
Tablo 21 Ergenlerin Akran Bağlanmasının Depresyon Üzerindeki Etkisi	44
Tablo 22 Ergenlerin Ebeveyn Bağlanmaları ile Akran Bağlanmaları Arasındaki İlişki	44
Tablo 23 Ergenlerde Ebeveyn Bağlanmalarının, Akran Bağlanma Üzerindeki Etkisi	45

EKLER LİSTESİ

EK-A: Sosyo Demografik Bilgi Formu

EK-B: Anne Bağlanma Ölçeği

EK-C: Baba Bağlanma Ölçeği

EK-D: Arkadaş Bağlanma Ölçeği

EK-E: Beck Depresyon Ölçeği

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Ergenlerin Ebeveyn ve Akran Bağlanmalarıyla Depresyon Arasındaki İlişki İncelenmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesindeki destek ve katkılarından dolayı, danışmanım Uzm. Dr. Esengül Kayan' a, tez yazma sürecimde bana destek olan ve moral veren arkadaşlarıma, tez yazma sürecindeki stresime ortak olup bana her zaman yardım eden kuzenim İpek Çadırcı'ya, tez yazma sırasındaki ihtiyaçlarıma yetişen kardeşim Zehra Kara'ya, tez yazma sırasında 'Abla oyun oynayalım' diyip yüzümü güldüren altı yaşındaki kardeşim Hümeysra Kara'ya, teknik destek veren abim Ali Kara'ya, araştırmamı uygulamamda kapılarını açan, Sınav Özel Öğretim Kursu ve Doğru Cevap Özel Öğretim Kursları yöneticilerine ilgi ve alakalarından dolayı teşekkür ederim.

Bütün eğitim hayatım boyunca beni destekleyen, arkamda duran, bana inanan, güvenen, tüm başarılarımı borçlu olduğum bu günleri görmeme vesile olan annem Arzu Kara' ya ve babam İslam Kara' ya yürekten teşekkür ederim. Tezimi size ithaf ediyorum.

Beyza KARA

GİRİŞ

Bebekler doğduktan sonraki ilk 18 ay içinde bakım verenine duygusal bağ geliştirir. Bu duygusal bağa, bağlanma denir. Bebekler bağlanma amaçlı bakım verenlerine bir takım davranışlar sergilerler. (Örneğin; Ağlamak, bakmak) Bu davranışlar, bakım veren ile bebek arasında bir yakınlaşmaya, güven duymasına sebep olur. Yaklaşık 7-8 aylık bebekler yanında olmayan bakım verenlerini üzüntü ile protesto edip onlara bağlılık gösterirler. İhtiyaçlarının karşılanması konusunda bakım verenine güven duygusu geliştiren çocuklar, ihtiyaçlarının hemen giderilmesi konusunda çok ısrarcı olmazlar.¹ Bebeğin bakım vereni ile kurduğu bağ, çocuğun duygu ve düşüncelerini işleme stratejilerini etkiler.²

Çocuğun bağlanma davranışı özellikle, yorgunluk, acı ve korkutucu bir şey ve aynı zamanda annenin ulaşılmaz olması veya ulaşamayacağını düşünmesi ile aktif hale gelir. Davranışı sonlandırma, uyarılmanın yoğunluğuna göre değişmektedir. Düşük yoğunlukta, annenin çocuğun varlığını kabul ettiğine dair tepki etkili olurken, orta yoğunlukta, bu durumun sona ermesi için annesinin çocuğa dokunması veya sarılması gerekebilir. Yüksek yoğunlukta ise çocuğun huzursuz olduğu anda yalnızca anneye olan bir kucaklama işe yarar.³ Ainsworth bağlanma stillerinin, bebeklerin bakım verenleri ile duygusal erişebilirliği, duyarlı olup olmadığı (benliğin sevgi ve bakıma değip değmeyeceği) konusundaki beklentilerine bağlı olduğu ileri sürmüştür.

Kısa bir ayrılıktan sonra anneleriyle bir araya gelen bebekler anneleriyle temas ararlar. Kararsız bağlanan bebekler ise öfke ile tepki verirken, kaçınan bebekler ayrılma ile tepki verir.⁴ Bowlby ve Ainsworth çalışmaları bağlanma teorisine yön veren uzun bir gelişim süreci vardır.⁵ Bu grupsallaştırma, sürekliliğin bir ucundaki etkiyi kontrol etmek ve en aza indirmek için aşırı organize stratejileri ve karşı ucundaki endişe dirençli stillerin, nispeten kontrolsüz, kötü yönetilen etkisi ile

¹ Janice H. Kennedy ve Charles E. Kennedy, "Attachment theory: Implications for school psychology." *Psychology in the Schools*, 2004, 41(2), 247-259, s.249

² Mary Dozier vd. "Attachment and psychopathology in adulthood. Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications." J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Edit), Newyork, 1999, 497-519, s. 497-500

³ John Bowlby, *Güvenli bir dayanak: Ebeveyn-Çocuk Bağlanması ve Sağlıklı İnsan Gelişimi*, Çev. Sarp. Günri, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, İstanbul, 2012, s.4

⁴ Mario Mikulincer ve Orna Nachshon, "Attachment styles and patterns of self-disclosure." *Journal of Personality and Social Psychology*, 1991, 61(2), 321-331, s.329

⁵ Inge Bretherton, "The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth." *Developmental Psychology*, 1992, 28(5), 759-775, s.760

endişeli-kaçınan stili yerleştirir. Duygusal sürekliliğin orta noktası boyunca güvenli bir şekilde bağlanma, duygusal aşırı regülasyonun iki ucunun bir dengesini yansıtır.⁶

Güvensiz bağlanan çocuklar sadece yakın ilişkilerinde sorun yaşamazlar, aynı zamanda olumsuz (stres) durumlarda, psikopatolojilere eğilim gösterirler. Bu sebeple güvensiz bağlanma, ruh sağlığını olumsuz etkileme bakımından risk faktörü olarak öne sürülür.

Bowlby, bu 3 durumun çocuğun daha sonraki gelişimiyle ilişkili olabileceğini söyler.

1. Ebeveyni ölen çocuk diğer olaylarda da umutsuzluk duygusu yaşar.
2. Bakıcısıyla güvenli ilişki kurmak için girişimde bulunan, ancak başarısız olan çocuk ileride her kayıp yaşadığında başarısızlık hissi yaşar.
3. Ebeveyni tarafından sevimsiz, yetersiz algısı oluşturulan çocuk kendini sevilmeyen olarak algılar.

Seligman'a göre umutsuzluk (depresyon), kontrol edilemeyen deneyimlerden gelişir.

Bowlby'nin formülasyonu, Seligma'nın öğrenilmiş çaresizlik depresyon teorisine benzer.

1. Çocuk örneğin de ebeveyn ölümü ile bakıcısını kaybeden çocuk kontrol eksikliği hisseder.

2. ve 3. Çocuk olumsuz ebeveyn davranışı ile kontrol edilemezlik hissine kapılır.⁷

Güvenli bağlanan çocuklarda yardımsever, pozitif, kendilerini yetkin, saygı duymaya layık görme olasılıkları oldukça fazladır. Güvenli bağlanan çocuklar hem arkadaşları ile hem de yetişkinlerle pozitif iletişim kurarlar. Duygularını ifade etmeleri daha iyi olup, güvenli bağlanan çocuklar okul döneminde sınıflarında daha fazla dikkatli oldukları ve yüksek not aldıkları görülmüştür. Benzer şekilde güvenli bağlanan ergenler kişilerarası ilişkilerde tatmin edici ve başkalarına daha fazla güven duyduklarını bildirilmektedir.⁸

⁶ Kennedy ve Kennedy a.g.e., s.253

⁷ Dozier vd.a.g.e., s.515

⁸ Kennedy ve Kennedy, a.g.e., s.258

Geç ergenlerde ebeveyn ve akran bağlanması, benlik saygısı, yaşam doyumu ve duygusal durum(depresyon, öfke) ile ilişkilidir. Bağlanma ve duygusal durum, olumsuz yaşam koşullarında da geçerlidir.⁹

Sağlıklı kimlik geliştirmek isteyen ergenler anne-babaları ile duygusal bağı geliştirmelidir. Güvenli bağlanan ergen, yetişkinliğe sağlıklı geçiş yapabilir.¹⁰ Güvenli bağlanan bireyler, güvensiz bağlanan bireylere göre daha iyi iletişim kurarlar.¹¹ Literatür araştırma sonuçlarına göre bağlanma stillerinin çocukların hayatında önemli bir yer almaktadır. Bu çalışmada ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmalarıyla depresyon arasındaki ilişki incelenmiştir.

⁹ Gay C. Armsden ve Mark T. Greenberg, "The inventory of parent and peer attachment: individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence." *Journal of Youth and Adolescence*, 1987, 16 (5), 427-454, s.445

¹⁰ Marlene M. Moretti and Maya Peled, "Adolescent-parent attachment: Bonds that support healthy development." *Paediatrics & Child Health*, 2004, 9(8), 551-555, s.551-553

¹¹ Laura K. Guerrero and Susanne M. Jones "Differences in conversational skills as a function of attachment style: A follow-up study." *Communication Quarterly*, 2005, 53(3), 305-321, s.309-320

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Yapılan bu araştırmanın problemi ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanma ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.2. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ

Araştırma da Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları ile depresyon arasındaki ilişkinin incelenecek olup şu hipotezler sınanacaktır;

1. Değişkenlerle, sosyo-demografik formdaki bilgiler arasındaki ilişkiler incelenecektir
2. Ergenlerin ebeveyn bağlanmaları ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ergenlerin akran bağlanmaları ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları arasında bir ilişki var mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu tezin amacı ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmasının depresyonla ilişkisini incelemek ve bunlar arasındaki ilişkiyi sosyo-demografik formdaki değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4. ARAŞTIRMA ÖNEMİ

Bağlanma teorisi, bebek ve ebeveyn arasındaki duygusal bağı hayata kalma reaksiyonu olarak görür. Bebekle, bakım vereni arasında ilk gelişen bağ çocuğun sadece duygu ve davranışlarını şekillendirmez. Aynı zamanda çocuğun gelecekteki ilişkilerini de etkiler. Güvenli bağlanan çocuklar çevreyi keşfetmek için anneyi güvenli bir temel olarak alır ve anneden ayrılmanın neden olduğu sorunu çözer. Güvenli bağlanmanın en belirgin davranışsal izlenimi çocuğun ihtiyaç duyduğunda ebeveynine korkusuzca yaklaşması olarak kabul edilir. Ebeveyni ile güvenli bağ kuran çocukların duygu, düşünce ve davranışlarında esneklik vardır. Devam eden aile ilişkilerinde ebeveyn ve çocuk arasındaki bağlanma davranışları üzerinde belirgin bir etkisi vardır.¹²

Kabak ve Sceery de bağlanma çalışma modellerinin insanların sıkıntı ile başa çıkmak için kullandıkları stratejilerle ilişki olduğunu bulmuşlardır. Güven

¹² Ayşe Belgin Aksoy ve Hürşide Kübra Özkan "Middle Childhood Attachment and Family Relationships" *Early Childhood Education Department Gazi University Turkey*, s.3

duygusu olan insanlar duygusal destek için başkalarına döndüğünü kabul ederek sıkıntı ile başa çıkmaktadır. Karışık insanlar olumsuz anılarla uğraşır ve endişeye dikkat çekerek huzursuz bir şekilde dikkati yönlendirerek ve kaygılarını şiddetlendiren bağımlı ve tutunan ilişki kurarak etkilenir. Kaçınanlar, ilişkilerinin önemini ortadan kaldırarak, diğerlerinden mesafeyi koruyarak ve duygusal gösterimi engelleyerek sıkıntıyı modüle eder. Kendini anlatma eksikliği genellikle kişinin sosyal ağından memnuniyetsizlik ve yalnızlık duyguları ile ilişkilidir.¹³ Güvenli bağlanma gösteren ergenlerin duyguları ve kontrolleri üzerinde daha fazla kontrole sahip olduğunu ortaya koymuştur. Benlik ve kimlik gelişiminde güvenli bağlanma önemlidir.¹⁴ Sullivan ve Erikson ergenlikte sağlam ve özel ilişkiler kurmanın önemini vurgulamıştır.¹⁵ Güvensiz bağlanma, ergenlik döneminde depresyonu ön görür.¹⁶ Çocuktaki depresif durumdan ilk kez Melanie Klein söz etmiştir. Depresif durum olarak 1-2 yaş çocuklardaki şizoparanoit belirtileri ifade etmektedir. Spitz 6-8 aylık bebeklerin anneden ani ayrılmalarında ağlamalarını anaklitik depresyon olarak tanımlar. Ergenlik dönemindeki depresyon, intihar girişiminin fazla olması sebebiyle ve yetişkinlik depresyonunun başlangıcı olabileceği için önemli olmaktadır.¹⁷

1.5. ARAŞTIRMA VARSAYIMLARI

1. Ebeveyn veya akran bağlılığı fazla olan kişilerde depresyon belirtileri görülmesi azdır.
1. Ergenlerin ebeveyn bağlanmaları ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Ergenlerin akran bağlanmaları ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Değişkenlerle, sosyo-demografik formdaki bilgiler arasında ilişkiler incelenecektir.

1.6. SINIRLILIKLAR

Araştırmada elde edinilen bulgular katılımcıların araştırma için kullanılan değerlendirme araçlarına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

¹³Mario Mikulincer ve Orna Nachshon, "Attachment styles and patterns of self-disclosure." *Journal of Personality and Social Psychology*, 1991, 61(2), 321-331, s.321-331

¹⁴Nakisa Parsa vd. "Parental Attachment, Inter-Parental Conflict and Late Adolescent's Self-Efficacy." *Universiti Putra Malaysia Institutional Repository*, 2014, 123-131, s.123-131

¹⁵Jerry M. Burger *Kişilik*, Kaknüs yayınları, İstanbul, 2006, s. 222-232

¹⁶Dozier vd. a.g.e., s. 497-500

¹⁷M. Levent Kayaalp, Çocuk ve Ergen Depresyon, *Depresyon, Somatizasyon ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu*, 1999, İstanbul, s. 59-61

Araştırmada elde edilen bulgular, elde edilen verileri için geçerli ve güvenilir olduğu varsayılan veri analiz yöntemleri ile sınırlıdır.

Araştırma İstanbul ili, Mecidiyeköy ilçesi, 2 kurum da 201 öğrenciye uygulandığı için sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

1.7.1. Ergenlik

Çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olarak adlandırılan bu zaman diliminin de fiziksel gelişim büyük oranda tamamlandığı, cinsel olgunlaşmanın ve aile ortamından ayrı bir birey olmak için kimlik gelişiminin görüldüğü dönem olarak ifade edilmektedir.¹⁸

Türk Dil Kurumuna göre 1. Cinsel organların fizyolojik gelişmesiyle başlayan, buluğa ermişlikle yetişkinlik arasındaki dönem, yeni yetmelik, ergenlik çağı. 2. Çocukluk çağından yetişkinlik çağına geçen kimselerin yüzünde çıkan sivilceler olarak tanımlanmaktadır.

1.7.2. Bağlanma

Bowlby'e göre, çocuğun bakım vereninin yani dünya ile başa çıktığını düşündüğü kişi ile yakınlığını koruma (yakınında olma ve ayrılıklara direnme) bağlanmanın özelliğidir.¹⁹

1.7.3. Depresyon

Bireyin bunaltı ruh hali ile beraber, üzüntü duyması, çökkün olmasına eşlik eden konuşma, düşünce ve duygu durumunda yavaşlama, değersizlik, isteksizlik, karamsar düşüncelerin olduğu sendrom ve semptom olarak ifade edilir. 2 ana kümede ele alınabilir.

Birincil çökkünlük: Başka bir ruhsal veya bedensel hastalığa bağlı olmadan görülen kişilerin yer aldığı kümedir.

İkincil çökkünlük: Başka ruhsal veya bedensel hastalığa ikincil olarak ortaya çıkan kişilerin olduğu kümedir.²⁰

¹⁸ Edward E. Smith vd. Psikolojiye Giriş, Arkadaş yayınları, Ankara, 2014, s.97

¹⁹Berna Pehlivan Türk, "Otistik çocuğu olanlarda bağlanma." *Türk Psikiyatri Dergisi*. 15(1), 2004, s.58

²⁰ Orhan Öztürk ve Aysin Uluşahin, *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, 2015, Ankara, s.264-265

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ERGENLİK

2.1.1. Ergenlik Tanımları

Ergenlik kavramının birçok tanımı vardır. Ergenlik-püberte Latince'den pubertas, 'cinsel olgunluk' fizyolojik açıdan gençlik döneminde cinsel olgunluğa ulaşılacak gelişmelerin yaşandığı ve sonrasında büyüyen ve üretebilen bir bedenin çıkması olarak anlaşılmaktadır. Çocukluk döneminden tam cinsel olgunluğa ulaşma arasındaki döneme ergenlik denmektedir.²¹ 12 yaşından 20'li yaşların sonuna kadar uzanmaktadır.²² Çocuklukla yetişkinlik arasındaki 'ara dönem'dir.

Ergenlik, bedenen, hormonal, cinsel, duygusal, sosyal, ahlaki, ve zihinsel değişimlerin olduğu bir dönemdir.²³

Latin kökenli olan ergenlik kelimesi 'yetişkinliğe doğru büyüyen' anlamındaki adolescere yükleminden türemiştir. Bütün toplumlarda ergenlik olgunlaşmamış çocuktan olgunlaşmış yetişkine geçiş için hazırlık sürecidir.²⁴

Şerife Işık Terzi de 'Eğitim Psikolojisi' kitabında ergenliği, bilişsel, sosyo-duyuşsal ve biyolojik değişimleri içeren çocukluktan yetişkinliğe geçişin gerçekleştiği bir gelişim dönemi olarak tanımlamaktadır.²⁵

2.1.2. Ergenlik Dönemi Özellikleri

Genel görüş, ergenliği 'fırtına ve stres' yani karmaşıklık, içsel kargaşa, karamsar düşüncelerin olduğu dönem olarak nitelendirmektedir.

Ergenlik döneminde görülen bazı gelişimsel değişiklikler,

- Hızlı değişen bedensel özelliklerini kabul etme ve olabildiğince etkili olarak kullanma
- Ebeveynlerinden ve diğer yetişkinliklerden duygusal olarak bağımsızlık kazanma
- Akranlarıyla yeni ve ilişkiler kurabilmek için adım atma
- Kendileriyle ilgili kararları alma ve hayatlarına geçirme

²¹ Christof Loose vd. *Çocuk ve Ergenler için Şema Terapi*, Çev. Nihan Azizlerli vd. Psikonet Yayınları, İstanbul, 2018, s.180

²² Smith vd., a.g.e., s.97

²³ Adnan Kulaksızoğlu, *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2005, s.32-34

²⁴ Laurence Steinberg, *Ergenlik*, Çev. Figen Çok, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2013, s.21

²⁵ Şerife Işık Terzi, *Eğitim Psikolojisi*, Pegem Akademi Yayınları, 2013, Ankara, s.62

- Kendi cinsiyetiyle uygun sosyal görevleri özdeşleştirme
- Kendi yaşantısına göre değerlerine göre ahlak sistemi oluşturma
- İleride yapmak istediği mesleğe doğru yönelme ve bu konuda hazırlık
- Seçtiği arkadaş ortamlarına dahil olma
- Kurmak istediği aile hayatına ilişkin düşünce planlaması yapma²⁶

2.1.2.1. Bedensel Gelişim

Bedensel gelişim denildiğinde ilk akla gelen boy, kilo ve kemik gelişimidir.²⁷ Erinliğin iç salgı sistemindeki değişiklikler, ergenin bedenleri üzerinde etki etmektedir. Büyüme hormonunun, troid hormonunun, ve androjenlerin birlikte salınması, boy ve kilonun artmasına sebep olur. Erinlikte boy uzamasından bahsederken bacak uzunluğu değil gövde uzunluğundaki artıştan bahsedilir. Bedendeki büyüme basamaklar halindedir. İlk olarak bedenin uzantıları-baş, eller ve ayaklar uzarken, ardından kollar ve bacaklarda uzama görülürken daha sonra gövde ve omuz şeklinde devam eder. Ergenlik dönemindeki boy uzaması, yağ ve kas oranındaki artıştan oluşurken buna kilo artışı da eklenir. Bu değişimlerde cinsiyet farklılıkları da görülmektedir. Erkekler de kas dokusu kızlardan daha hızlı gelişir.²⁸ Erken olgunlaşan kızlar, geç olgunlaşan kızlarla kıyaslandığında daha çok depresyona ve kaygı yaşamaktadırlar. Erken gelişen kız çocuklarının vücudunu diğer arkadaşlarından daha kadınsı buldukları için utanma eğilimindedirler. Erkeklerde erken olgunlaşma popülerlik olarak nitelendirilmektedir.²⁹

2.1.2.2. Bilişsel Gelişim

Çoğu kişi ergenlerin çocuklardan daha zeki olduğunu ifade ederler. Çocuklar ve ergenler arasındaki farkları inceleyecek olursak; Ergenler daha gelişmiş, etkili düşünmektedirler. Çocuklar gördüğü olayı yorumlamakla sınırlı kalırken ergenler, gördüklerinin dışındaki olasılıkları da göz önünde bulundurabilirler. Ergenlik dönemine giren kişi soyut kavramları (örneğin; atasözlerini, mecaz kelimeleri, deyimleri) daha rahat anlayabilirler. Ergenler, ergenlik döneminde konuşulan konularda sorgulamadan kabul etmediği için aileleri tarafından iyi tartışma yaptıkları söylenir. Ergenlerin bir diğer kazanımı da düşünceleri üzerinde düşünebilme yetisi dediğimiz üstbilishtir. Üstbilış ergenlerin hayatlarındaki sorunları çözmeye yardımcı olduğu görülmüştür. Çocuklar olayların bir yönünü düşünürken ergenler gördükleri

²⁶ <http://dushunce.az/files/documents/gelisim.psikolojisi.ozet.07.03.2014.pdf> (Erişim tarihi:12.02.2020)

²⁷ Terzi, a.g.e., s.63

²⁸ Steinberg, a.g.e., s.44-46

²⁹ Smith vd. a.g.e., s.97-99

olayları çok yönlü düşünebilmektedir. Çocuklar olayları mutlak görürken ergenler göreceli görmeye başlar. Ergenlerin göreceli görmesi bir çok konuda eleştirel olmalarına neden olur.³⁰

2.1.2.3. Psiko-Sosyal Gelişim

Psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar çocuk büyüdükçe belirgin hale gelir. Tüm canlılar kendi türünden olanlarla vakti geçirme ihtiyacı duyarlar. Bebeğe, ev ortamında yetişkinlerin nasıl davrandığı sosyalleşmesi açısından önem taşımaktadır.

Çocuklar ebeveynlerini gözlemlerler, ebeveynine güven duyan, sıcak iletişim kuran çocuklar diğer insanlara da benzer davranış sergilerler. Aile içindeki iletişimi dışarıya yansıtır³¹. Sosyalleşme ilk aile içinde başlar.³² Çocukların insanlarla iletişimde bir diğer önemli unsur da öğretmenleridir. Öğretmenleri ile sıcak iletişim kuran çocuklar sosyalleşmeyi öğrenirler. Sosyalleşme çocuğun gözlemlediğini, diğer insanlara yöneltmesidir. Çocuk aile içinde ki iletişimi dışarıya yansıtır.³³ Sosyalleşme ömür boyu devam eden bir süreçtir Bu sürecin temeli çocuk-anne-baba iletişimidir. Kişi otorite figürü olarak değerlendirdiği kişiye ebeveyni ile kurduğu iletişime benzer davranır. Aile içinde başlayan bu durum ergenlik döneminde okula taşınır.³⁴ Çocuğun ebeveyni ile olan iletişimi, arkadaşları ile olan iletişimini etkiler.

Ergenlik döneminde arkadaşla geçirilen vakit artmaktadır, ancak ergen için önemli bir konuda, ilk danıştıkları kişi ebeveynleri olmaktadır. Gençlerin yeni arayışları, farklı istekleri ile aile dengesinde değişimler olabilir. Ebeveynler bu isteklere direnirler. Ergenler kendi bedenlerinde ki fiziksel-duygusal değişimleri paylaşabilecekleri arkadaş ararlar. Arkadaşlarının duygu-düşünceleri ile kendilerini ve dünyayı anlamlandırabilirler. Ergenin sosyal olarak gelişmesi için arkadaşları ile beraber vakit geçirmeye ihtiyacı vardır. Ergen, ebeveyni ve arkadaşları ile farklı iletişim kurar. Ergen için ebeveyn otorite sembolü iken arkadaşlarıyla eşitlikçi bir iletişim kurar.³⁵

Ergenliğe girmekle çocuğun artık toplumda bir yetişkin olarak yer alması özerkliğini geliştirmiştir. Çocukların oturduğu masadan yetişkinlerin oturduğu masaya geçiş, ülkelerde halk oylaması ile yapılan seçimlerde oy kullanmaya

³⁰ Steinberg, a.g.e., s.82-88

³¹ Kulaksızoğlu , a.g.e., s. 82-89

³² Mustafa Koç "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi Ve Genel Özellikler" **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2004, 1(17), s. 232-238

³³ Kulaksızoğlu , a.g.e., s.82-89

³⁴ Koç, a.g.e., s.235

³⁵ Kulaksızoğlu , a.g.e., s.82-89

başlaması, çocuk olduğu için alınmadığı işlere artık başvurabilmesi, araba kullanması birçok yönde ergenin hayatında değişimler oluşturur.³⁶

2.1.2.4. Ahlaki Gelişim

Piaget'e göre işlem öncesi dönemdeki çocuk yapılan suçun ne niyetle yaptığına bakmadan maddi sonuçlara göre bir yorum yapıp, verilen cezayı daha çok suça karşı bir ödetme olarak algılamaktadır. Bu dönemdeki çocuklar için kurallar değişmezdir. Somut işlemler dönemindeki çocuklar, kuralların ortak kararlar ile değiştirilebileceğini bilirler. Piagete göre çocuklar geliştikçe olumsuz davranış sergileyen insanları niyetlerine göre değerlendirirler.³⁷

Çocuğa verilen ahlaki değer olduğu gibi benliğine işlenir, kişi ergenlik dönemine geldiğinde kendisinin ahlaki değerlerini farkına varır. Ergen, otoritenin ona uygun gördüğü ahlaki değerleri kabul edip etmeme belirsizliğine karar vermeye çalışır.³⁸

2.1.3. Ergenlik ve Depresyon ilişkisi

Depresyon ruhsal çöküntü olarak ifade edilebilir. Ergenliğe geçişte, depresyon görülmesi artmaktadır.³⁹ Ergenlik döneminin en büyük ruh sağlığı depresyondur. Görülme sıklığı %5 ile %20 arasında değiştiği görülmüştür. Lise öğrencilerinde sık görülen depresif semptomlar mükemmel olma inancı, gergin ve agresif olma, yalnız olduklarını düşünmek olarak ifade edilmektedir.⁴⁰ Ergenlik döneminde görülen depresyon yetişkinlerde görülen şekilde olur, yeti yitimi ve intihar davranışı için risk oluşturur. Ergenlikte ki hafif depresif bozukluk intihara kadar gidebilir.⁴¹ Ergenlerde intihar girşimi ve düşüncesi yaygındır.⁴² Türkiye de ergenlik depresyonu yaygın olarak görülmektedir. Kızlarda erkeklerden daha fazla depresyon eğilimi olduğu görülürken ailelerden fazla destek beklemekle ilişkili olabileceği bildirilmektedir.⁴³ Ergen gencin problemleri olduğunu gösteren birkaç neden şöyle sıralanabilir, davranış değişikliği, ders notlarında düşüş, sersem bakış, sikkın tavırlar, yemek yeme alışkanlıklarında fark edilebilir değişiklikler, uyku

³⁶ Steinberg, a.g.e., s.115-123

³⁷ Kulaksızoğlu , a.g.e., s.98-100

³⁸ Koç, a.g.e., s. 232-238

³⁹ Ümit Ertem ve Saadet Yazıcı "Ergenlik Döneminde Psiko-sosyal Sorunlar ve Depresyon" **Aile ve Toplum**, 2006, 3(9), 7-12, s.8

⁴⁰ Eda Ermağan Çağlar ve Tuğba Türk "Ergenlik Döneminde Madde Kullanım Deneyimi ve Depresyon Arasındaki İlişki" **Bağımlılık Dergisi**, 2018, 19(4), 99-106, s.101

⁴¹ Berk Geröğlu vd. "Ergen danışma merkezine başvuranların Beck Depresyon Ölçeği ve CES Depresyon Ölçeği ile değerlendirilmesi" **Türk Aile Hekimliği Dergisi**, 2016, 20 (4), 152-160, s.153-159

⁴² Nusret Soylu vd. "Depresyonu Olan Ergenlerde İntihar Davranışını Etkileyen Sosyal, Emosyonel ve Kognitif Faktörlerin Araştırılması" **Nöropsikiyatri Arşivi**, 2013, 50:352-359, s.354-358

⁴³ Mehmet Eskin vd. "Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyonun Yaygınlığı ve İlişkili Olduğu Etmenler" **Türk Psikiyatri Dergisi**, 2008, 19(4), 382-389, s.383-388

düzeninin değişmesi örnek verilebilir.⁴⁴ Ergenlikte görülen depresyon yetişkinlikte görülen depresyona benzerdir. İlgı kaybı, zevk almama, arkadaş ortamlarından geri çekilme, evden ve okuldan kaçma, arkadaş ilişkilerinde bozulma, ders başarısında düşme vb. görülebilir. 13 yaşından sonraki olumsuz yaşantılar depresif belirtilerde artışa yol açabilir. Yaşam olaylarından en önemli depresyon etmenleri ebeveyn kaybıdır.⁴⁵

2.2. BAĞLANMA

2.2.1. Bağlanma Tarihçesi

Dünya Sağlık Örgütü(WHO) John Bowlby'yi 1050 yılında evi olmayan çocukların ruhsal sağlıkları üzerine araştırma yapması için görevlendirilmiştir. 1951 yılında yayımlanan Dünya Sağlık Örgütü raporuna göre çocukların doğumdan sonra 3 yıl içinde annenin olmayışının çocukta bedensel-ruhsal hastalık riskini arttırdığı yazılmıştır ancak kabul gören bu raporun nasıl böyle bir etkiye sahip olduğunu açıklamakta yetersiz kalmışlardır.⁴⁶

Psikiyatrist Bowlby'yi çalıştığı okulda 2 çocukla olan deneyimi bu noktaya getirmiştir. Birinci çocuk sevgisiz büyüyen bir genç, diğeri endişeli bir çocuktur. Bu çocukların kişilik gelişimlerini gözlemlene fırsatı bulan Bowlby ileride bahsedilen endişeli, kaçınma gibi bağlanma stillerinin temelini fark etmiştir.

Melanie Klein'den psikanalitik, Joan Riviere'den psikanaliz eğitimlerini aldıktan sonra Bowlby, bakım veren ile erken ilişkiler hakkında birçok şeyi öğrenmiştir. Bağlanmayı, Bowlby Freud'un cinsel libido tanımının aksine, cinsel bağ olmadan iç güdüsel davranışla bebeğin annesine olan güveni olarak gördü.

Bowlby'nin iç görüşleri ile klinik gözlemleri birleşince, çocuklar ve anneleri arasında ki bağlanma ile daha fazla ilgilenmiştir.⁴⁷ Bowlby Tavistock Kliniği'ndeki Çocuk Departmanında çalışmaya başladı ancak ordaki çalışmaları yürütenler Klein'ci bakış açılarıydılar. Anne-çocuk ayrılığının önemini bilen Bowlby kendi birimini açma kararı vermiştir.

⁴⁴ Florence Littauer, **Depresyonu Yenmek**, Çev:Demet Dizman, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.43

⁴⁵ Özlem Şireli, "Depresyon Tanısı Almış Ergenlerde Anne Baba Kabul Reddi-Kontrolü Ve Aile İçi İlişkilerin Depresyon Şiddetine Etkisi" Ankara Üniversitesi, Ankara, 2012, s.30 (**Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi**)

⁴⁶ Cindy Hazan and Phillip R.Shaver, "BAĞLANMA(Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve), **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi** , 1998, 31, 1-22, s. 9-19

⁴⁷ Mikulincer ve Shaver, a.g.e., s.100-200

Mary Ainsworth ile John Bowlby'nin tanışması, Ainsworth'ün bir iş ilanına dikkatini vermesi ile olmuştur. 1950'lilerde Ainsworth, Bowlby'nin araştırma ekibine girmiştir. Bowlby anne sevgisinin oral haz ile olması yönünde düşünen psikanalitik düşünceden tatmin olmuyordu. Araştırmalara devam eden Bowlby, ilk etolojik çalışmasını 1953'te yapmıştır.⁴⁸

2.2.2. Bağlanma Tanımları

Bowlby, bağlanmayı bebeğin doğduğunda annesiyle olan duygusal bağ ve bu bağın ileri yaşlardaki bağlanmayı belirlediğine vurgu yapmaktadır.⁴⁹

Betül Aydın kitabında bağlılığı çocuğun onun için özel olan birisine karşı gösterdiği bir davranış olarak tanımlarken, Freud, psikoseksüel gelişim teorisine göre bağlılık kathartik bir nesne tercihidir şeklinde ifade etmektedir. Sosyal Öğrenme teorisine göre ise öğrenilen bir davranıştır.

Bağlılık, çocuğun birisine yakınlık duyması ve o kişi ile olduğunda güven de hissetmesidir.⁵⁰

Ainsworth ise bağlanmayı duygusal bir bağ olarak tanımlar. Bu duygusal bağ insanların içsel bir mekanizması olarak ifade eder.⁵¹

2.2.3. Bağlanma Stilleri

2.2.3.1. Bowlby Bağlanma Stilleri

Bowlby'e göre özellikle 0-1 yaş döneminde bebekler bakım verenlerine bağlanma eğiliminde olmaktadır.⁵² Bağlanma davranışını dönemlere ayırmak gerekirse, bebek doğduktan sonra ilk 8 ile 12 hafta arasında bağlanma öncesi olarak adlandırılan dönemde bebek bakım verenin hareketlerine tepki verir. Daha sonra ki 6 ay için de bebek annesini diğer insanlardan ayırmaya başlar. Anneye dikkat artar. 6 ay ile 24 ay arası bağlanmanın tam gözlemlenebilir dönemidir. Bağlanma bakım verene yakın olma isteği ile gözlemlenir. Çocuk bakım veren olmadığı da huzursuz olur.⁵³ Aksi bir durum olmadıkça bağlanma anneye olur. İnsanlarda farklı kişilere bağlanma olabilir.⁵⁴ Bowlby çocuklarla bakım verenleri özellikle anneleri ile arasındaki ilişkiyi incelemiş buna bağlanma ilişkileri demiştir.⁵⁵

⁴⁸ Muhammet Fatih Demirdağ, "Bağlanma Teorisi'nin Kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth" *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2017, 1(2), s. 76-90

⁴⁹ John Bowlby, *Bağlanma*, Pinhan Yayıncılık, İstanbul, 2012, s.257

⁵⁰ Smith, a.g.e., s.89

⁵¹ Mary D. Salter Ainsworth, " Attachments beyond infancy" *American Psychologist Association*, 1989, 44 (4), 709-716, s.710-715

⁵² <http://dushunce.az/files/documents/gelisim.psikolojisi.ozet.07.03.2014.pdf> (Erişim tarihi:12.02.2020)

⁵³ Pehlivan Türk, a.g.e., s. 56-63

⁵⁴ Bowlby, a.g.e., s.237-297

⁵⁵ Jerry M. Burger, *Kişilik*, Kaknüs yayınları, İstanbul, 2006, s.222-232

Bowlby'e göre bağlanma, belirli bir kişiye karşı, özellikle stresli ortamlarda, durumlarda yakınlık arama ve sürdürme eğilimi tarafından oluşturulmuş sürekli olan duygusal bir bağıdır.⁵⁶

Bowlby'nin tanımladığı bağlanma kuramını, Ainsworth ve arkadaşları geliştirmiştir. Normal gelişen bir çocuğu iki şekilde gözlemleyerek bağlanma davranışı hakkında yorum yapılabilir.

1-Bebeğin bakım verenine diğer insanlardan daha çok sosyal tepki vermesi

2-Bebeğin bakım vereninden ayrılmaya ve bir araya gelindiğinde anlamlı tepki vermesi⁵⁷

Ainsworth'ün duygusal olarak tanımladığı bağlanmayı, Ainsworth ve arkadaşları çocuklarda 3 kategoride bağlanma davranışı olarak kategorileştirmişlerdir. Güvenli Bağlanma, Kaygılı/Kararsız Bağlanma, ve Kaçınan Bağlanma olarak sınıflandırmışlardır.⁵⁸

2.2.3.2. Ainsworth Bağlanma Stilleri

Ainsworth ve arkadaşları 3 tür anne-çocuk ilişkisinden bahsetmektedirler.

Güvenli, anne-çocuk bağlanması

Bebeklerin bakım vereni tarafından ihtiyaçlarının zamanında ve düzenli karşılanması halinde oluşan bağlanmadır. Bebek bakım verenine güven duyar. Güvenli bağlanan bebek, bakım vereni yanından ayrıldığında geri geleceğini bildiği için sorun çıkarmadan bekler, üzülebilir, ancak bağlandığı bakım vereni geldiğinde hırçın davranmaz. Çocuklar anneleri yanlarında olmasa bile annesine her zaman ulaşacağını bilir. Öz güvenli ve mutludurlar.

Kaygılı-kararsız, anne-çocuk bağlanması

Bu bağlanma tarzında bakım veren (anne), çocuğun ihtiyaçları ile ilgili değildir. Bebekler bakım vereni tarafından çokça yalnız bırakıldığı için bebek, terk edileceği korkusu ile ufak ayrılıklarda direnç gösterir, öfke ve aşırı ağlama görülebilir. Bakım veren ortama geldiğinde bebek tarafından ya sıkıca sarılma veya itme davranışı ile karşılanır.

⁵⁶ Mary D. Salter Ainsworth, " Attachments beyond infancy" *American Psychologist Association*, 1989, 44 (4), 709-716, s.710-715

⁵⁷ Pehlivan Türk, a.g.e., s.56-63

⁵⁸ Nebi Sümer ve Derya Güngör, "Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi" *Türk Psikoloji Dergisi*, 1999, 14 (44), s.35-58.

Kaçınmacı, anne-çocuk bağlanması

Bebeklerin bakım vereni tarafından ihtiyaçlarının zamanında olmaması veya sürekli, düzenli olmaması sonucu oluşan bağdır. Güvensiz-Kaçınan bağlanan bebek, bakım vereni yanından ayrıldığında ve tekrar geldiğinde tepki göstermez uzak kalır. Duygusal kopmuş olarak tepki vermesi kaçınmacı bağlanmayı açıklamaktadır. Bu bağlanma tarzındaki çocuklar, anneleri yanlarından ayrıldığında ve geldiklerinde tepki vermezler.

Çocuklukta oluşan bağlanma tarzlarını yetişkinlikte de görebiliriz.

Güvenli, yetişkin bağlanması

Romantik ilişkiye girmekte zorlanmazlar, başka insanlarla rahat iletişim kurup, güvenirliler.

Kaygılı-kararsız, yetişkin bağlanması

Eşlerinin sevgilerinden emin olmazlar. İstekleri fazla olduğu için baskı yapıyorlar olarak algılanırlar.

Kaçınmacı, yetişkin bağlanması

İnsanlara yaklaşımdan kaçınırlar. Duygusal bağ kurmak istemezler.⁵⁹

Bağlanma kuramcılarını ebeveyn-çocuk ilişkisinin hayat boyu kuracakları sosyal ilişki ve iletişimlerinde etkili olduğunu vurgulamışlardır. İstenmeyen çocukta, bağlanma gereksinimi karşılanmamıştır. Bağlanma gereksinimi karşılanmayan çocuk, yetişkin olduğunda da istenmeyeceğini düşünür. Bu nedenle kişilerin bakım vereni ile olan iletişimi, hayatında kuracağı diğer sosyal ilişki ve iletişimlerin temelini oluşturur. Araştırmalar romantik eş adayının kişide iki boyut (terk edilmeden korkanlar- korkmayanlar) üzerinden değerlendirip, dört farklı bağlanmadan bahsetmektedirler.

⁵⁹ Burger, a.g.e., s.222-232

Tablo 1 Dört Bağlanma Tarzı (Bennan ve diğerlerinden uyarlanmıştır.)

		Terk Edilme Korkusu	
		Az	Çok
Yakınlık korkusu	Az	Güvenli	Kaygılı-Kararsız Saplantılı
	Çok	Kaçınmacı/Kayıtsız	Kafası Karışık/Korkulu

Güvenli Bağlanma

Bu kişiler hem kendilerine hem karşısındakilere fazla güven duyarlar. Bu insanlar romantik ilişkilerinde güvenin önemine vurgu yapmışlardır.⁶⁰ Güvenli bağlanan kişiler karşısındaki kişiyle samimi iletişim kurarlar ve hayatlarındaki kararlarda kendileri karar verirler.

Kaçınmacı/Kayıtsız Bağlanma

Bu bağlanma tarzındaki kişiler özerkliklerine oldukça önem verirler. Yakın ilişki ve iletişim kurmaktan kaçınırlar.⁶¹ Araştırmalara göre bu bağlanma tarzındaki lisans öğrencilerinin %43'ü hiç açık olmadıklarını belirtmişlerdir.

Kaygılı-Kararsız/Saplantılı Bağlanma

Bu kişiler kendilerinin başkaları tarafından değersiz olduklarını düşünürler. Sevdiklerini kaybetmekten korktukları için onların her istediklerini yaparlar. Güven duygusundaki eksikliğini başkalarının söylediklerini yaparak doldurmaya çalışırlar.⁶²

Kafası Karışık/Korkulu

İlişkilerinin ana kaynağını güven sorunu olan bağlanmalıdır. Reddedilme korkusu ile ilişkilerine mesafe koyarlar.⁶³

⁶⁰ Burger , a.g.e., s.222-232

⁶¹ <http://dushunce.az/files/documents/gelisim.psicolojisi.ozet.07.03.2014.pdf> (Erişim tarihi:12.02.2020)

⁶² Burger, a.g.e., s.222-232

⁶³ <http://dushunce.az/files/documents/gelisim.psicolojisi.ozet.07.03.2014.pdf> (Erişim tarihi:12.02.2020)

2.2.3.3. Bartholomew ve Horowitz Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma stillerini, olumlu ve olumsuz değerlendirilen zihinsel modellerin kesişmesiyle tanımlamaktadır. Bu iki boyuttan 4 bağlanma stili ortaya çıktığını ifade etmiştir.⁶⁴

Tablo 2 Dörtlü Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz'den 1991'de uyarlanmıştır).

		BENLİK MODELİ(BAĞIMLI)	
		DÜŞÜK	YÜKSEK
BENLİK MODELİ (KAÇINMA)	DÜŞÜK	GÜVENLİ BAĞLANMA	SAPLANTILI BAĞLANMA
	YÜKSEK	KAYITSIZ BAĞLANMA	KORKULU BAĞLANMA

Güvenli Bağlanma

Düşük bağımlı benlik modeli ile düşük kaçınma benlik modeli birleşiminden oluşmaktadır. Bu kişiler kişisel özerkliklerini kaybetmeden yakın ilişkiler kurarlar.

Saplantılı Bağlanma

Yüksek bağımlı benlik modeli ile düşük kaçınma benlik modeli birleşiminden oluşmaktadır. Yakın ilişki kurmada aşırı derecede gerilim duyup, rahatsız olurlar.

Kayıtsız Bağlanma

Düşük bağımlı benlik modeli ile yüksek kaçınmacı benlik modelinden oluşmaktadır. Bağımsızlığa önem veren bu kişiler yakın ilişki kurmayı reddeder.

Korkulu Bağlanma

Yüksek bağımlı benlik modeli ile yüksek kaçınmacı benlik modeli birleşiminden oluşmaktadır. Güvenli bağlanmanın tam tersi olarak düşünülebilir. Yakın ilişki kurmakta zorlanırlar.⁶⁵

2.2.4. Ergenlikte Bağlanma

Güvenli bağlanan bebekler ergenlik ve erişkinlik döneminde daha güvenli, sağlıklı ilişkiler kurup, karşılaştıkları problemler ile daha iyi baş ederler. Ergenlik bedensel, bilişsel, sosyal ve ahlaki değişimlerinin yanı sıra cinsel gelişimin ve ilgi artışının olduğu dönemdir. Bu değişimlerle beraber bağlanma davranışı da değişir, kişinin ileride kuracağı hayat arkadaşını seçmesi ve nasıl bir anne-baba olacağını

⁶⁴ Ruhsar Neslihan Rugancı, The Relationship Among Attachment Style, Affect Regulation, Psychological Distress and Mental Construct of the Relational World, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 2008, s. 30 (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*)

⁶⁵ Kim Bartholomew ve Leonard M. Horowitz "Attachment styles among young adults: A test of a four category model" *Journal of Personality and Social Psychology*, 1991, 61, s. 226-241

belirleyici olarak bu değişime gerek vardır. Ergenlerde cinsel ilginin ortaya çıkmasıyla, güvenli ergen bağlanacağı kişiye cinsel anlamda güveneceği, karşısındaki kişi tarafından kabul edilme, duygularını rahatça ifade edebileceği kişiyi arar.⁶⁶ Bu dönemde bağlanma fiziksel yakınlıktan ziyade duygusal ihtiyaçların paylaşma isteğinden ortaya çıktığı görülmektedir.⁶⁷ Güvenli bağlanan ergenlerde daha az agresyon görülüp, stresle başa çıkmaları daha kolaydır. Güvensiz bağlanan ergen, ebeveynin varlığını bireysel olmasına tehdit olarak görür, çatışmalar yaşanır, diğer sosyal ilişkilerinde de sıkıntılar yaşarlar. Fiziksel şiddet uygulama, kurallara uymama, yalnızlığa itilmiş hisleri vardır. Kaçınmacı bağlanan ergen ise çevresindekilere güvenmezler, etrafı kontrol etmeye çalışıp, duygularını ifade etmezler. Bu ergenler ebeveynleri ile sıkıntı yaşadıklarında hızlıca depresyona girerler.⁶⁸

Ergenlik dönemi ile beraber ergenin, ebeveynine olan bağlantısı zayıflar. Ergenlik dönemiyle ebeveyninden uzaklaşan ergen, ebeveynini sığınılacak güvenli bağ olarak algılar. Bu dönemde ergen kendini bağımsız olma hisleri içinde bulur. Ebeveynlerine daha az bağımlı hale gelen ergen, ihtiyacı olduğunda ebeveynine ulaşmak ister. Ebeveynine güvenli bağlanma gerçekleştirmiş olan çocuk, ergenlik döneminde bunu arkadaşlarına yönlendirir.

Güvenli bağlanan kişiler, kendileriyle az problem yaşarken, güvensiz bağlananlar, daha çok problem yaşarlar.

Güvenli bağlananlar, kendilerine ve diğer insanlara daha çok güvenirken, güvensiz bağlananlar, kendilerine ve diğer insanlara güvenmede zorlanırlar.

Güvenli bağlananlar, arkadaş ortamında daha uyumlu olurken güvensiz bağlananlar, arkadaş ortamına daha az uyumludurlar.

2.2.5. Bağlanma-Depresyon İlişkisi

İlişkiler konusunda kaygı duyan kişiler, destek almak için hiperaktifleştirici ve bağlanma davranışlarını büyütme eğilimindedirler. Kaçınan bireyler başkalarına güvenemezler, kendilerine güvenmeyi tercih ederler. İlişkiler üzerindeki kaygı depresyonla tekrar ilişkilendirilirken, depresyon ayrıca kaçınmacı bağlanma partnerleri ile ilişkilendirilmiştir. Bağlanma boyutları depresyon seviyeleri ile ilişkili

⁶⁶ Merve Çıkılı Uytun vd. "Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi" *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 2013, s. 177-189

⁶⁷ Özlem Karakuş, "Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Arasındaki İlişki" *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 2012, s. 33-46

⁶⁸ Çıkılı Uytun vd. a.g.e., s.177-189

olduğu, bu nedenle güvenli bağlanan kişiler düşük depresyon oranına sahip olduğu düşünülmektedir.⁶⁹

Güvenli bağlanma kişinin sağlıklı olması olarak değerlendirilir. Güvensiz bağlanmanın alt bağlanmaları olan kaygılı/ikircikli bağlanma anksiyete ve depresif bozuklukla ilişkili görülmüştür. Kaçınmacı bağlanma ise davranış ve dışa vurma bozuklukları ile ilişkilidir.⁷⁰

Yetişkinlikte ki romantik ilişkilerdeki bağlanma ilk olarak Hazan ve Shaver tarafından incelenmiştir. Bowlby, bağlanmanın önemine vurgu yapmış olup, 'Beşikten mezara' ifadesi ile vurguyu betimleyebiliriz. Bowlby, doğuştan gelen bağlanma davranışını bebeğin güvenliği ve hayatta kalması için doğal olarak oluşan bir sistemin parçası olarak ifade eder. Dünyaya güven duygusu ile başlayan bebekler başkaları ile iletişime girebilirler. Güvensiz çocuk ya aşırı talepkar olur ya da kendisini sosyal ortamlardan çekerek kendisine yetmeye çalışır.⁷¹

Majör depresyon ile bağlanma stilleri arasında ilişkiye bakılmaktadır. Güvenli bağlanan birey, hem kendisine hem karşısındaki kişiye olumlu model oluşturur. Bu model 'içsel çalışma modeli' ve 'zihinsel temsiller' olarak ifade edilir. Kişinin bu model ve temsiller kullanması olayları hatırlaması ve yorumlamasına yardımcı olur. İnsanlara karşı olan içsel model, bağlanılan kişinin nasıl tepki vereceği şeklinde beklenti oluşturur, kişi kendine olan içsel modelinde ise kabul görülüp görülememesini ifade eder. Kişi kendisi ile olan olumlu temsillerin de kimlik duygusunun da önemli etkiye sahip iken diğer insanlarla kurduğu olumlu temsiller de sosyal ilişkileri açısından önemli bir yere sahiptir.⁷²

2.2.6. Bağlanma İle İlgili Yapılan Araştırmalar

1990 yılında Cindy Hazan and Phillip Shaver, Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process adlı araştırmayı yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre bebeğin bakım vereni ile oluşturduğu bağlanma kavramını yetişkinler de romantik aşk'da da görebileceğimizi ifade eder. Yetişkin bağlanmasında da bebekte olduğu gibi 3 bağlanma stili vardır ve bebekteki bağlanma stillerine benzer olduğu ifade ederler. Yetişkinlikte de yakınlık arayışı,

⁶⁹ J. Pamela Meredith vd. "Adult Attachment Variables Predict Depression Before and After Treatment for Chronic Pain" *Eur J Pain*, 2007, 11, s.169

⁷⁰ Sermin Kesebir vd. "Bağlanma ve Psikopatoloji" *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2011, 3(2), s.321-342

⁷¹ R. Chris Fraley ve R. Philip Shaver, "Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies and Unanswered Questions" *Review of General Psychology*, 2000, 4, s.134.

⁷² Paula R. Pietromonaco ve Lisa Feldman Barrett, "The Internal Working Models Concept: What Do We Really Know About the Self Relation to Others?" *Review of General Psychology*, 2000, 4, s.157

güvenli sığınak arayışı, güvenli bir üssün kurulması şeklindedir. 3 bağlanma stili tanımlamıştır. Güvenli bağlanan kişiler yakın ilişki kurma konusunda sorun yaşamazlar, kaygılı/kararsız bağlanan kişiler reddedilme ve terk edilme korkuları vardır, kaçınan/kaygılı bağlanan bireyler ise yakın ilişkilerden kaçınırlar.⁷³

1990 yılında Judith A. Feeney ve Patricia Noller, Attachment Style as a Predictor of Adult Mantic Relationships adlı çalışmayı yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, Güvenli bağlanan katılımcılar ilişkilerine, güvensiz bağlanan katılımcılardan daha çok güveniyor oldukları görülmüştür. Kaçınan bağlanma gösteren katılımcılar, Sevgi ve Romantik Aşk ölçeklerinden düşük puan almış oldukları görülmüştür.⁷⁴

1998 yılında R. Rogers Kobak ve Any Sceery, Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation, and Representations of Self and Others adlı çalışmayı yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre güvenli bağlanan grup, daha az endişeli ve arkadaşları tarafından daha az düşmanca davranış sergileyen, yüksek sosyal destek düzeyleri olan kişilerdir.⁷⁵

1999 yılında Nebi Sümer ile Derya Güngör Çocuk Yetiştirme Stillerinin ve Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki etkisini incelemişlerdir. İlgı ve kabulün ortalama üstü olan ailelerden gelen gençlerin, bunun ortalmanın altı olduğu ya da denetimin fazla olduğu ailelerden gelen gençlere oranda daha yüksek düzeyde güvenli bağlanma, daha düşük düzeylerde sürekli kaygı ve onaylanmama kaygısına sahip oldukları bulunmuştur. Bulgular güvenli bağlanma ile ilgi ve kabulün, güvensiz bağlanma ile sıkı denetim ve kontrolün ilişkili olduğu görülmüştür.⁷⁶

2000 yılında Derya Güngör, Bağlanma Stilleri ve Zihinsel Modellerin Kuşaklar Arası Aktarımında Anababalık Stillerinin Rolünü incelemiştir. Annelerin kaçınma düzeylerinin, kabul/ilgi içeren anababalık boyutuyla, kaygı düzeylerinin de sıkı denetim boyutuyla ergende kaçınmacı bağlanmayı, babaların ise kaçınma ve kaygı düzeylerinin etkileşiminin ergenlerin bağlanma kaygısını yordadığı görülmüştür. Kaçınma ve kaygı düzeyleri temelinde yapılan bağlanma sınıflandırmasına dayalı sonuçlar güvenli bağlanan ergenlerin güvensiz bağlananlara (saplantılı, korkulu ve kayıtsız) oranla, benlik değerlendirmeleri,

⁷³ Hazan and Shaver, a.g.e., s.511-524

⁷⁴ Judith A. Feeney and Patricia Noller, "Attachment style as a predictor of adult mantic relationships" *Journal of Personality and Social Psychology*, 1990, 58(2), s.281-291

⁷⁵ R. Rogers Kobak ve Any Sceery, "Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation, and Representations of Self and Others" *Child Development*, 1988, 59(1), s.135-146

⁷⁶ Sümer ve Güngör, a.g.e., s.35-58

problem davranışlar, psikolojik belirtiler ve akademik başarı açısından en avantajlı grubu oluşturdukları görülmüştür.⁷⁷

2001 yılında Ayda Büyükaşahin, Yakın İlişki Kuran ve Kurmayan Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Sosyal Psikolojik Etkenler Yönünden Karşılaştırmış olup 400 Üniversite Öğrencisine uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, yakın ilişkisi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin korkulu bağlanma stili ile ilgili olmalarında farklılık gösterdiği, erkeklerin kızlara oranla daha fazla ilişkilerine güvenli bağlanma stili ile bağlandıkları görülürken, güvenli bağlanan bireylerin güvensiz bağlanan bireylere kıyasla yüksek benlik saygısına sahip oldukları ve daha fazla stresle başa çıkma yöntemleri kullandıkları görülmüştür.⁷⁸

2003 yılında Seval İmamoğlu, Öğretmen Adaylarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi incelemiştir. Sosyo-demografik form da yer alan yaş, cinsiyet, kaç kardeş olduğu, kaçınıcı çocuk olduğu, gibi değişkenler ile de ilişkisine bakılmıştır. Araştırma sonucuna göre öfke ve öfke ifade tarzlarının öğretmen adayları ile ilişkisi olduğunu görülmüştür. Öfke düzeyinin sürekli olması ile güvenli olmayan bağlanma stilleri (korkulu, saplantılı ve kayıtsız) ile anlamlı ve doğrusal bir ilişki bulunmuştur. Bağlanma stilleri açısından bakıldığında bastırılmış öfke ile güvensiz bağlanma arasında doğrusal bir ilişki görülürken, güvenli bağlanma ile ters bir ilişki bulunmuştur.⁷⁹

2007 yılında Gülin Yazıcı Çelebi, Ergenlerde Sosyal Kaygı ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda sosyal kaygı ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, ergenlerin sosyal kaygı düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı, anne ve babanın eğitim düzeyine ve babadan görülen ilgi ve sevgiyi yeterli bulma derecesine göre farklılaştığı görülmüştür.⁸⁰

2008 yılında Gülseren Keskin ve Olcay Çam, ergenlerin ruhsal durumları ve anne-baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, güvenli bağlanan bireylerde sosyal davranışlar, akran sorunları,

⁷⁷ Derya Güngör, Bağlanma Stilleri ve Zihinsel Modellerin Kuşaklarası Aktarımında Anababalık Stillerinin Rolü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2000, s.20-55 (**Yayımlanmamış Doktor Tezi**)

⁷⁸ Ayda Büyükaşahin, "Yakın İlişki Kuran ve Kurmayan Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Sosyal Psikolojik Etkenler Yönünden Karşılaştırılması" Ankara Üniversitesi, Ankara, 2001, s.1-182 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

⁷⁹ Seval İmamoğlu, "Öğretmen Adaylarının Öfke ve Öfke İfade Tarzları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2003, s.1-218 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

⁸⁰ Gülin Yazıcı Çelebi, "Ergenlerde Sosyal Kaygı ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 2017, 25(5), s.1729-1736

aşırı hareketlilik, dikkat eksikliği, duygusal belirti puanları ile olumsuz yönde, korkulu bağlanma ile duygusal belirti puanı ile olumlu yönde, saplantılı bağlanma ile dikkat eksikliği, duygusal belirti, aşırı hareketlilik, sosyal davranışlar puanı olumlu yönde olduğu görülmüştür.⁸¹

2.3. DEPRESYON

2.3.1. Depresyon Tanımları

Depresyon, üzüntü ile birlikte ilgi kaybı, kişinin hayatında daha önceden zevk aldığını aktivitelerden artık zevk almaması, enerji azalması, öz güven kaybı, intihar düşünceleri, dikkat ve konsantrasyon da güçlük, değersizlik hissi, somatik yakınmalar, uyku bozuklukları, iştah kaybı ile kendini gösteren bir semptom ve sendromdur.⁸² Depresyon, umutsuz ve üzüntülü bir ruh halinin içinde olmaktır.⁸³ Bir insanın yaşamı boyunca depresyon geçirme oranı %20-25tir.⁸⁴

Sağlıklı bireyler de mutlu ve üzgün olabilirler, bu duygu durumun değişimi yaşamın bir parçasıdır. Depresyon, değersizlik ve üzüntü halinin fazla olması ve günlerce devam etmesi hali ile kendini gösterir.⁸⁵ Bahsedilen semptomların 2 hafta sürüyor olması halinde ve belirtilerin belli bir eşiğe ulaşmasıyla depresif bozukluk tanısı konur.⁸⁶

Üzüntü halinin sürekli olması ile günlük hayattan haz alamama, uyku, yemek sorunlarını da beraberinde getiren belirtilerin olmasına depresyon denir. Freud, depresif durumda hasar görmüş ve kaybedilmiş olarak görülen her şeyin kendiliğinden bir parçası olduğunu ifade eder.⁸⁷

Depresyonun fiziksel belirtileri, düşük enerji, bitkinlik, ve ağrı ve acıların olmasıyla kendini gösterir. Fiziksel neden olmadan beliren bu belirtiler kişinin büyük bir sıkıntıyla baş ettiğine inandıracak kadar fazladır. Depresyonda olan kişiler, ya çok uyurlar ya az uyurlar, iştahı kapanan bireyler varken iştahı açık bireylerde görülmektedir. Bazı kişiler kendini yorgun hissederken bazı kişilerin cinsel istekleri kaybolmuştur. Bazı kişilerin düşünce ve davranışlarında yavaşlama görülürken

⁸¹ Gülseren Keskin ve Olcay Çam, "Ergenlerin Ruhsal Durumları ve Anne-Baba Tutumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2008,9(3), s.139-147.

⁸² Gro Harlem Brundtland, "Mental Health: New Understanding, New Hope" *Word Health Organization*, 2001, s.30

⁸³ Florence Littauer, *Depresyonu Yenmek*, Çev: Demet Dizman, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.91

⁸⁴ Cengiz Güleç, *Psikiyatri'nin ABC'si*, Say Yayınları, İstanbul, 2009, s.86

⁸⁵ Jim Barnes, *Temel Biyolojik Psikoloji*, çev. Ahmet Altındağ, Nobel Yayınları, s. 313-317

⁸⁶ Gro Harlem Brundtland, "Mental Health: New Understanding, New Hope" *Word Health Organization*, 2001, s.30

⁸⁷ Nancy McWilliams, *Psikanalitik Tanı Klinik Süreç İçinde Kişilik Yapısını Anlamak*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.278

bazılarında yerinde duramama davranışı görülebilir. Sosyal ortamlardan kendilerini geri çekerler. Yalnız başlarına ve sesiz ortamları tercih ederler.⁸⁸

2.3.2. Depresyon Epidemiyolojisi

Araştırmalara göre depresyon görülme sıklığı değişmektedir bunun sebebi farklı tanı araçları kullanılmasıdır. ABD'de yapılan epidemiyolojik araştırmalar da depresyon sıklığı okul öncesi dönemde yüzde 0.9, okul çağındaki çocuklarda yüzde 1.90, adolesanlarda yüzde 4.7 olarak ifade edilmektedir. Çocuk kilniğinde yatan çocuklar da yüzde 7'sinde, psikiyatri kliniklerinde yüzde 28'inde, tedavisi yatarak olan çocukların yüzde 59'unda tedavisi yatarak olan ergenlerin yüzde 27'si depresyon tanısı almıştır. Depresyon oranlarının kız ergenlerde erkek ergenlere göre ortalamadan üstünde görüldüğü ifade edilmektedir.⁸⁹

Ergenlik dönemi ve genç erişkinlerde depresyon görülmesi giderek artmaktadır. Belirtiler 20-30 yaşlarında daha sık görülmektedir. 40'lı yaşlardan sonra kadınlar da görülmesi daha fazladır. Depresif olmak insanları ölüme kadar götürebilir.⁹⁰ Depresif hastaların yaklaşık %15-20 si yaşamlarına son vermektedir.⁹¹ Tedavi edilmeyen depresyon hastalarının %10-15'i intihar ederek hayatlarına son verir. Tüm intihar oranlarının %30-50'si depresyondan kaynaklanmaktadır. İntihar girişiminde bulunan kişilerin ailesine arkadaşlarına toplumdaki herkese yük oldukları düşüncesindedirler.⁹²

2.3.3. Depresyon Belirtileri

Psikiyatrik hastalıklarda tanılar için DSM kriterleri kullanılmaktadır. En son tanı algoritmaları DSM-V olarak güncellenmiştir.

DSM-V'e göre Major Depresyon Bozuklukları Tanı Ölçütleri

Yeğün (Majör) Depresyon Bozukluğu

- A. Aynı iki haftalık dönem boyunca, aşağıdaki belirtilerden beşi (ya da daha çoğu) bulunmuştur ve önceki işlevsellik düzeyinde bir değişiklik olmuştur; bu belirtilerden en az biri ya (1) çökkün duygudurum ya da (2) ilgisini yitirme ya da zevk almamadır.

⁸⁸ Ann M. Kring vd. **Anormal Psikoloji**, çev. Muzaffer Şahin, Nobel Yayınları, İstanbul, 2015, s.130-133

⁸⁹ Müge Tamar ve Burcu Özbaran, "Çocuk ve Ergenlerde Depresyon" **Klinik Psikiyatri Dergisi**, 2004, s.92

⁹⁰ Barnes, a.g.e., s. 313-317

⁹¹ Brundtland, "a.g.e., s.30

⁹² Güleç, a.g.e., s.90-105

1. ökkün duygudurum, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur ve bu durumu ya kişinin kendisi bildirir (örn. üzüntülüdür, kendini boşlukta hisseder ya da umutsuzdur) ya da bu durum başkalarınca gözlenir (örn. ağlamaklı görünür). (Not: Çocuklarda ve ergenlerde kolay kızan bir duygudurum olabilir.)
 2. Bütün ya da neredeyse bütün etkinliklere karşı ilgide belirgin azalma ya da bunlardan zevk almama durumu, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur (öznel anlatıma göre ya da gözlemlerle belirlenir).
 3. Kilo vermeye çalışmıyorken (diyet yapmıyorken) çok kilo verme ya da kilo alma (örn. bir ay içinde ağırlığının % 5'inden daha çok olan bir değişiklik) ya da neredeyse her gün, yeme isteğinde azalma ya da artma. (Not: Çocuklarda beklenen kilo alımını sağlayamama göz önünde bulundurulmalıdır.)
 4. Neredeyse her gün, uykusuzluk çekme ya da aşırı uyuma.
 5. Neredeyse her gün, psikodevinsel kışkırtma (ajitasyon) ya da yavaşlama (başkalarınca gözlenebilir; yalnızca, öznel, dinginlik sağlayamama ya da yavaşladığı duygusu taşıma olarak değil).
 6. Neredeyse her gün, bitkinlik ya da içsel gücün kalmaması (enerji düşüklüğü).
 7. Neredeyse her gün, değersizlik ya da aşın ya da uygunsuz suçluluk duyguları (sannsal olabilir) (yalnızca hasta olduğundan ötürü kendini kınama ya da suçluluk duyma olarak değil).
 8. Neredeyse her gün, düşünmekte ya da odaklanmakta güçlük çekme ya da kararsızlık yaşama (öznel anlatıma göre ya da başkalarınca gözlenir).
 9. Yineleyici ölüm düşünceleri (yalnızca ölüm korkusu değil), özel eylem tasarlamaksızın yineleyici kendini öldürme (intihar) düşünceleri ya da kendini öldürme girişimi ya da kendini öldürmek üzere özel bir eylem tasarlama.
- B. Bu belirtiler klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.
- C. Bu dönem, bir maddenin ya da başka bir sağlık durumunun fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.
- D. Yeğın depresyon döneminin ortaya çıkışı şizoduygulanımsal bozukluk, şizofreni, şizofrenimsi bozukluk, sanrılı bozukluk ya da şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden tanımlanmış ya da tanımlanmamış diğer bozukluklarla daha iyi açıklanamaz.

E. Hiçbir zaman bir mani dönemi ya da bir hipomani dönemi geçirilmemiştir.⁹³

2.3.4. Depresyon ve Bağlanma ile ilgili Araştırmalar

Sosyal desteğin ruhsal sağlık üzerinde önemli etkisi vardır. Araştırmalar kişinin algıladığı sosyal desteğin, depresyon ve anksiyete ile ilişkili olduğu, psikopatolojinin anlamlı yordayıcısı olduğu bilinmektedir. Sosyal desteğin depresyon tedavisinde önemli olduğunu gösteren araştırmalar vardır. Benlik saygısı ile depresyon arasında anlamlı negatif yönde korelasyon olduğu görülmüştür.⁹⁴

2006 yılında Osman Sabuncuoğlu ve Meral Berkem'in yaptığı Bağlanma Biçemi ve Doğum Sonrası Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki: Türkiye'den Bulgular adlı araştırma sonuçlarına göre çalışan annelerin çalışmayan annelerden daha az depresyon belirtisi gösterdiği ve depresif belirtileri olan annelerin güvensiz bağlanma puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.⁹⁵

2009 yılında Manolya Çalışır, Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre güvensiz bağlanan kişiler, duygulanım düzenleme ve dışa vurumla ilgili sorunlar da ikincil bağlanma stratejilerinde depresif semptomlarla ilişkisi olduğu görülmüştür.⁹⁶

2013 yılında İpek Şenkal, Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Biçiminin Depresyon ve Kaygı Belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolü incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre güvenli bağlanmayan yetişkin ve çocukluk çağı travması olan kişilerde aleksitimik özelliklerin farklı etkileri olduğu görülmüştür.⁹⁷

2016 yılında Bahar Buse Türk, Yetişkinlerde Bağlanma Biçimleri Kişilik Özellikleri ve Bu Özelliklerin Ruhsal Sorunlarla İlişkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kaygılı bağlanma ile depresyon, olumsuz benlik ve anksiyete arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.⁹⁸

⁹³ Ertuğrul Köroğlu, *DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*, Hekimler Yayın Birliği, 2013, s.91-113

⁹⁴ Türkan Doğan, "Psikolojik Belirtilerin Yordayıcısı Olarak Sosyal Destek ve İyi Hali", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: III Sayı: 30 s.25

⁹⁵ Osman Sabuncuoğlu ve Meral Berkem "Bağlanma Biçemi ve Doğum Sonrası Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki: Türkiye'den Bulgular" *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2006, 17(4), s.252-258

⁹⁶ Manolya Çalışır, "Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi" *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2009, s.240-255

⁹⁷ İpek Şenkal, Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Biçiminin Depresyon ve Kaygı Belirtileri ile İlişkisinde Aleksitiminin Aracı Rolünün İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara, 2013, s.1-189 (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*)

⁹⁸ Bahar Buse Türk, Yetişkinlerde Bağlanma Biçimleri Kişilik Özellikleri ve Bu Özelliklerin Ruhsal Sorunlarla İlişkisi, Işık Üniversitesi, İstanbul, 2016, 1-70, s.37 (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*)

2017 yılında Ecem Kozalı, Depresyonda Yaşam Kalitesi: Yetişkin Bağlanma Stilleri, Duygulanım Düzenleme Stratejileri ve Öz Duyarlığın Rolü araştırmasını yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre korkulu bağlanan kişiler, yüksek kaygı duydukları için duygularını baskırlar. Bu sebeple kaygılı ve korkulu bağlanma depresyonla ilişkili olduğu görülmüştür.⁹⁹

⁹⁹ Ecem Kozalı, Depresyonda Yaşam Kalitesi: Yetişkin Bağlanma Stilleri, Duygulanım Düzenleme Stratejileri ve Öz Duyarlığın Rolü, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir, 2017, 1-86, s. 30-45 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma ergenlerin ebeveynleri veya akran bağlanmaları ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek üzere ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. İlişkisel tarama modeli, araştırmaya ilişkin katılımcıların birçok yönden belirlenen özelliklerinin belirlendiği araştırmalardır.¹⁰⁰ İki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim varlığını ve/ya da derecesini betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Belirlenen örneklem grubunun araştırılması planlanan özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir. Araştırılması planlanan konuya uygun soruların anket, e-posta veya görüşme yöntemiyle uygulanmasıdır. Cevaplar yüzdeler halinde tablo şekline getirilerek rapor edilir. Bu yöntemin avantajlarında biri de bireyden alınan bilgiyi direk bize sunar.¹⁰¹

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini İstanbul ili, Mecidiyeköy ilçesinde, bulunan üniversite sınavına hazırlık kursları olan, Sınav Özel Öğretim Kursu ve Doğru Cevap Özel Öğretim Kursu merkezinde 9.sınıf, 10. Sınıf, 11.sınıf, 12.sınıf ve mezunlardan oluşan toplam 201 ergen oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada sosyo-demografik bilgilerin edinilmesi için “Sosyo-Demografik Bilgi formu”, ergenlerin bağlanma düzeyini ölçmek için “Ergenlerin Ebeveyn ve Akran Bağlanma Envanteri” depresyon belirti düzeyini belirlemek için “Beck Depresyon Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Sosyo-Demografik bilgi formunda ergenin ebeveyn ve akrana bağlanma ve depresyonla ilişkisi olduğu düşünülen, araştırmacı tarafından hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. Anketin başında yer alan sosyo-demografik bilgi formu cinsiyet, yaş, kaçınıcı sınıf, kaç kardeş, anne yaşı, anne eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, baba yaşı, baba eğitim düzeyi, babanın çalışma durumu, ebeveynlerin evlilik durumuna ilişkin sorular bulunmaktadır.

¹⁰⁰Norman E. Wallen vd. *How to Design and Evaluate Research in Education*, Mc Graw Hill, New York, 2006.

¹⁰¹Şener Büyüköztürk vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara, 2010, s.80

3.3.2. Ebeveyn ve Akran Bağlanma Envanteri

Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri, anne-baba ve arkadaşla bağlanmayı ölçmek için kullanılmaktadır. Armsden ve Greenberg, tarafından geliştirilmiştir. Orjinali 28 maddeden oluşmaktadır. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanterinin kısa formunu Raja ve arkadaşları geliştirmiştir. Bu çalışmada 12 maddelik kısa formu kullanılmıştır. 12 maddelik kısa formunda her biri dörder şekilde olan Güven, (örn; “Annem-Babam duygularıma saygı gösterir.”), Yabancılaşma, (örn; “Anneme-babama kıyınlık duyuyorum”), İletişim, (örn; “Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme-babama anlatırım.”) alt ölçeklerinden oluşmaktadır

Bu ölçekte 7 basamaklı likert tipi kullanılmıştır.(1=Asla, 7=Daima) olarak katılımcılar tarafından cevaplanmaktadır. Güven ve iletişim alt ölçekleri normal kodlanırken yabancılaşma ters kodlanır. Anne-baba-arkadaş için farklı farklı puanlanır. Katılımcıların aldıkları toplam puanların artması güvenli bağlanma stilini göstermektedir.¹⁰²

3.3.3. Beck Depresyon Ölçeği

Aaron T. Beck tarafından geliştirilmiştir. Beck Depresyon Envanteri, depresyonda görülen, duygusal, vegetatif, motivasyonel, bilişsel alanlarda ortaya çıkan belirtileri ölçmeye yarayan 21 maddeden oluşan, kendini değerlendirme ölçeğidir. 15 yaşının üstündeki ergenlere ve yetişkinlere uygulanabilir.¹⁰³ Ölçeğin amacı depresyon türleri arasından birine uygunluğu belirlemek değil, tanı koyma amaçlı değil, depresyonun derecesini sayılara dökme amaçlı bir ölçektir. Alt ölçeklerinden 11’i biliş, 2’si duygu, 2’si açıkça görülen davranış, 1’i kişiler arası sorunlar, 5’i somatik semptomları ölçmektedir. Ölçek için verilen kesim puanı araştırmalarında farklılık göstermekle birlikte 17 puanın klinik depresyonu belirlemede yeterli olabileceği belirtilmektedir. Zaman sınırlaması yoktur, birey kendi kendine soruları kolayca yanıtlayabilir.¹⁰⁴ Beck Depresyon envanterinin eğitim, öğretim kurslarında uygulanmasında sorun oluşturmaması adına cinsellekle ilgili olan son maddeyi çıkarıp, katılımcılara 20 madde olarak uygulanmıştır.

¹⁰² Nebi Sümer vd. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu’nun Psikometrik Açısından Değerlendirilmesi, *Türk Psikoloji Yazıları*, 2005, 8(16), s.13-23, s.16-17

¹⁰³ Işık Savaşır, Nesrin H. Şahin, Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 1997

¹⁰⁴ Nesrin Hisli, Beck Depresyon Envanterinin Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma, *Psikoloji Dergisi*, 1988, 6(22), s.118-126

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek için yapılan analizlere yer verilmiştir. Analizler esnasında ilk olarak, Kolmogorov-Smirnov testi ile araştırma verilerinin dağılımı incelenmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi sebebiyle araştırmaya parametrik testler kullanılarak devam edilmiştir. Bu bağlamda ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki pearson korelasyon ve regresyon analizi ile incelenmiştir. Ayrıca ergenlerin ebeveyn bağlanmaları, akran bağlanmaları ve depresyon düzeylerinin demografik bilgiler kapsamında farklılaşma düzeyleri bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda cinsiyet, anne çalışma durumu ve baba çalışma durumu gibi 2'li değişkenler bağımsız gruplar t testi ve yaş, sınıf düzeyi, çocuk sırası, kardeş sayısı, anne yaş grubu, baba yaş grubu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve ebeveynlerin evlilik durumları gibi çoklu değişkenler ise tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılarak incelenmiştir. Ek olarak katılımcıların sosyo demografik bilgilerine yönelik veriler, frekans ve yüzde analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca yapılan her analizde p anlamlılık düzeyi .05 olarak dikkate alınmıştır.

4.1. Ergenlerin Sosyo Demografik Bilgilerine Yönelik Bulgular

Bu araştırma, ergenlerin ebeveyn bağlanmaları ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit edebilmeyi amaçlamaktadır. Araştırma bu amaç kapsamında 201 ergenin katılımı ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan ergenlerin sosyo demografik bilgileri frekans ve yüzde analizi ile incelenmiş olup ulaşılan bulgular aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 3 Ergenlerin Cinsiyet, Yaş ve Sınıf Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	124	61.7
	Erkek	77	38.3
Yaş	15	5	2.5
	16	29	14.4
	17	75	37.3
	18	61	30.3
	19	16	8.0
	20	15	7.5
Sınıf	9. sınıf	2	1.0
	10. sınıf	14	7.0
	11. sınıf	49	24.4
	12. sınıf	136	67.7

Tablo-3'e göre, araştırmaya katılan ergenlerin %61.7'si kadın ve %38.3'ü ise erkektir. Araştırma üniversite hazırlık kursundaki ergenlere uygulanmış olup, %1'i 9. Sınıf öğrencisi, % 7'si 10.sınıf öğrencisi, %24.4'ü 11.sınıf öğrencisi, %67.7'si 12.sınıf öğrencisi ve mezun üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerdir.

Tablo 4 Ergenlerin Kaçınıncı Çocuk Olduğu ve Kardeş Sayısı Bilgisine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

		<i>f</i>	%
Çocuk Sırası	1. çocuk	96	47.8
	2. çocuk	71	35.3
	3. çocuk	22	10.9
	4. çocuk	8	4.0
	5. çocuk	2	1.0
	6. çocuk	2	1.0
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	24	11.9
	2 kardeş	107	53.2
	3 kardeş	47	23.4
	4 kardeş	15	7.5
	5 kardeş	3	1.5
	6 kardeş	4	2.0
	7 kardeş	1	.5

Tablo 5 Ergenlerin Anne- Baba Yaş, Eğitim, Evlilik Bilgisine İlişkin Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

		<i>f</i>	%
Anne Yaş	40 yaş altı	61	30.3
	41-45 yaş	71	35.3
	46-50 yaş	47	23.4
	51 yaş ve üzeri	22	10.9
Baba Yaş	45 yaş altı	74	36.8
	46-50 yaş	61	30.3
	51-55 yaş	53	26.4
	56 yaş ve üzeri	13	6.5
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	75	37.3
	Ortaokul	54	26.9
	Lise	53	26.4
	Üniversite	19	9.5
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	60	29.9
	Ortaokul	55	27.4
	Lise	58	28.9
	Üniversite	28	13.9
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	86	42.8
	Çalışmıyor	115	57.2
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	181	90.0
	Çalışmıyor	20	10.0
Ebeveyn Evlilik Durumu	Beraber	182	90.5
	Ayrı	14	7.0
	Anne Sağ-Baba Merhum	4	2.0
	Anne Merhum-Baba Sağ	1	.5
Toplam		201	100.0

4.2. Araştırma Verilerinin Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan ergenlerden toplanan veriler, Kolmogorov-Smirnov testi ile normallik analizine tabi tutulmuştur. Verilerinin normal dağılım şartlarını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu sebeple araştırma verileri, pearson korelasyon analizi, regresyon analizi, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) gibi parametrik testlerle analiz edilmiştir.

4.3. Araştırmanın İlk Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın ilk amacı, “Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri demografik değişkenler kapsamında anlamlı düzeyde farklılaşma göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiştir. Bu amaca yanıt bulabilmek için ergenlerden toplanan veriler bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) ile analiz edilmiş olup ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Cinsiyete Dayalı Kıyaslanması

		n	\bar{x}	ss	sd	t	P
Anne Bağlanma	Kadın	124	5.29	1.08	199	.10	.92
	Erkek	77	5.27	1.02			
Baba Bağlanma	Kadın	124	4.76	1.41	199	-1.70	.09
	Erkek	77	5.08	1.21			
Akran Bağlanma	Kadın	124	5.40	1.00	199	.37	.71
	Erkek	77	5.35	1.01			
Depresyon	Kadın	124	.97	.51	199	3.61	.000*
	Erkek	77	.73	.38			

*p<0.05

Tablo-6’da, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri cinsiyete dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmada gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir. Fakat kadınların erkeklere göre depresyon düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [Anne Bağlanma: ($t_{199}=.10$; $p=.92$); Baba Bağlanma: ($t_{199}=-1.70$; $p=.09$); Akran Bağlanma: ($t_{199}=.37$; $p=.71$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($t_{199}=3.61$; $p=.000$)].

Tablo 7 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Anne Çalışma Durumuna Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	sd	t	P
Anne Bağlanma	Çalışıyor	86	5.22	1.09	199	-.80	.43
	Çalışmıyor	115	5.34	1.02			
Baba Bağlanma	Çalışıyor	86	4.70	1.34	199	-1.77	.08
	Çalışmıyor	115	5.03	1.27			
Akran Bağlanma	Çalışıyor	86	5.42	.96	199	.52	.60
	Çalışmıyor	115	5.35	1.03			
Depresyon	Çalışıyor	86	.99	.50	199	2.92	.004*
	Çalışmıyor	115	.79	.44			

*p<0.05

Tablo-7’de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri anne çalışma durumuna dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmada gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir. Fakat annesi çalışan ergenlerin annesi çalışmayan ergenlere göre depresyon düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [Anne Bağlanma: ($t_{199}=-.80$; $p=.43$); Baba Bağlanma: ($t_{199}=-1.77$; $p=.08$); Akran Bağlanma: ($t_{199}=.52$; $p=.60$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($t_{199}=2.92$; $p=.004$)].

Tablo 8 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Baba Çalışma Durumuna Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	sd	t	P
Anne Bağlanma	Çalışıyor	181	5.31	1.04	199	1.03	.31
	Çalışmıyor	20	5.05	1.17			
Baba Bağlanma	Çalışıyor	181	4.93	1.25	199	1.48	.14
	Çalışmıyor	20	4.47	1.78			
Akran Bağlanma	Çalışıyor	181	5.40	.99	199	.64	.52
	Çalışmıyor	20	5.24	1.11			
Depresyon	Çalışıyor	181	.89	.47	199	1.18	.24
	Çalışmıyor	20	.76	.50			

*p<0.05

Tablo-8’de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri baba çalışma durumuna dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir [Anne Bağlanma: ($t_{199}=1.03$; $p=.31$); Baba Bağlanma: ($t_{199}=1.48$; $p=.14$); Akran Bağlanma: ($t_{199}=.64$; $p=.52$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($t_{199}=1.18$; $p=.24$)].

Tablo 9 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Yaşa Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	F	P
Anne Bağlanma	15	5	6.07	.69	2.89	.02*
	16	29	5.38	.92		
	17	75	5.47	.98		
	18	61	4.92	1.06		
	19	16	5.18	1.39		
	20	15	5.57	.97		
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	15	5	5.70	.69	1.39	.23
	16	29	4.99	1.37		
	17	75	4.86	1.37		
	18	61	4.62	1.15		
	19	16	5.25	1.46		
	20	15	5.27	1.39		
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	15	5	5.35	.62	2.00	.08
	16	29	5.21	1.06		
	17	75	5.60	.74		
	18	61	5.16	1.09		
	19	16	5.19	1.58		
	20	15	5.74	.72		
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	15	5	.59	.28	1.00	.42
	16	29	.83	.46		
	17	75	.86	.47		
	18	61	.95	.46		
	19	16	.97	.62		
	20	15	.75	.50		
	Toplam	201	.88	.48		

* $p < 0.05$

Tablo-9'da, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri yaşa dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir. Fakat 17 yaşındaki ergenlerin anne bağlanma düzeyleri 18 yaşındaki ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [Anne Bağlanma: ($F_{(5,195)}=2.89$; $p=.02$); Baba Bağlanma: ($F_{(5,195)}=1.39$; $p=.23$); Akran Bağlanma: ($F_{(5,195)}=2.00$; $p=.08$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(5,195)}=1.00$; $p=.42$)].

Tablo 10 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	F	P
Anne Bağlanma	9. sınıf	2	6.21	.30	1.39	.25
	10. sınıf	14	5.26	.90		
	11. sınıf	49	5.48	1.08		
	12. sınıf	136	5.20	1.05		
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	9. sınıf	2	6.00	.00	.96	.41
	10. sınıf	14	4.82	1.39		
	11. sınıf	49	5.07	1.40		
	12. sınıf	136	4.81	1.27		
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	9. sınıf	2	4.96	.88	1.18	.32
	10. sınıf	14	4.99	1.19		
	11. sınıf	49	5.53	.79		
	12. sınıf	136	5.37	1.04		
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	9. sınıf	2	.40	.14	2.37	.07
	10. sınıf	14	.91	.37		
	11. sınıf	49	.75	.44		
	12. sınıf	136	.93	.49		
	Toplam	201	.88	.48		

* $p < 0.05$

Tablo-10'da, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri sınıf düzeyine dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir [Anne Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.39$; $p=.25$); Baba Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.96$; $p=.41$); Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.18$; $p=.32$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=2.37$; $p=.07$)].

Tablo 11 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Çocuk Sırasına Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	F	p
Anne Bağlanma	1. çocuk	96	5.33	1.12	1.68	.14
	2. çocuk	71	5.29	.83		
	3. çocuk	22	5.08	1.23		
	4. çocuk	8	5.46	1.35		
	5. çocuk	2	3.50	1.18		
	6. çocuk	2	6.13	.18		
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	1. çocuk	96	4.93	1.39	.71	.62
	2. çocuk	71	4.73	1.28		
	3. çocuk	22	4.90	1.19		
	4. çocuk	8	5.66	.85		
	5. çocuk	2	5.00	.47		
	6. çocuk	2	5.08	1.89		
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	1. çocuk	96	5.48	.90	.77	.57
	2. çocuk	71	5.32	1.14		
	3. çocuk	22	5.16	.94		
	4. çocuk	8	5.18	1.00		
	5. çocuk	2	5.88	.18		
	6. çocuk	2	6.00	.59		
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	1. çocuk	96	.91	.50	1.45	.21
	2. çocuk	71	.85	.43		
	3. çocuk	22	.88	.51		
	4. çocuk	8	.72	.46		
	5. çocuk	2	1.44	.27		
	6. çocuk	2	.31	.06		
	Toplam	201	.88	.48		

* $p < 0.05$

Tablo-11'de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri çocuk sırasına dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir [Anne Bağlanma: ($F_{(5,195)}=1.68$; $p=.14$); Baba Bağlanma: ($F_{(5,195)}=.71$; $p=.62$); Akran Bağlanma: ($F_{(5,195)}=.77$; $p=.57$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(5,195)}=1.45$; $p=.21$)].

Tablo 12 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Kardeş Sayısına Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	F	p
Anne Bağlanma	Tek çocuk	24	5.70	1.19	.86	.52
	2 kardeş	107	5.23	1.00		
	3 kardeş	47	5.22	1.02		
	4 kardeş	15	5.33	1.23		
	5 kardeş	3	5.28	.82		
	6 kardeş	4	4.94	1.57		
	7 kardeş	1	6.25			
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	Tek çocuk	24	5.28	1.34	.81	.56
	2 kardeş	107	4.76	1.35		
	3 kardeş	47	4.87	1.28		
	4 kardeş	15	5.16	1.26		
	5 kardeş	3	5.08	.42		
	6 kardeş	4	4.77	1.07		
	7 kardeş	1	6.42			
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	Tek çocuk	24	5.61	.80	1.34	.24
	2 kardeş	107	5.37	1.07		
	3 kardeş	47	5.44	.83		
	4 kardeş	15	4.80	1.17		
	5 kardeş	3	5.77	.21		
	6 kardeş	4	5.42	1.13		
	7 kardeş	1	6.42			
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	Tek çocuk	24	.95	.53	.94	.47
	2 kardeş	107	.91	.49		
	3 kardeş	47	.78	.42		
	4 kardeş	15	.85	.51		
	5 kardeş	3	1.08	.14		
	6 kardeş	4	.72	.64		
	7 kardeş	1	.26			
	Toplam	201	.88	.48		

*p<0.05

Tablo-12'de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri kardeş sayısına dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir [Anne Bağlanma: ($F_{(6,194)}=.86$; $p=.52$); Baba Bağlanma: ($F_{(6,194)}=.81$; $p=.56$); Akran Bağlanma: ($F_{(6,194)}=1.34$; $p=.24$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(6,194)}=.94$; $p=.47$)].

Tablo 13 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Anne Yaş Durumuna Dayalı Kıyaslanması

		n	\bar{x}	ss	F	p
Anne Bağlanma	40 yaş altı	61	5.45	.96	2.82	.04*
	41-45 yaş	71	5.41	.91		
	46-50 yaş	47	4.92	1.27		
	51 yaş ve üzeri	22	5.20	1.07		
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	40 yaş altı	61	5.10	1.28	1.09	.36
	41-45 yaş	71	4.82	1.23		
	46-50 yaş	47	4.88	1.38		
	51 yaş ve üzeri	22	4.53	1.48		
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	40 yaş altı	61	5.48	.96	.61	.61
	41-45 yaş	71	5.27	.94		
	46-50 yaş	47	5.36	1.05		
	51 yaş ve üzeri	22	5.52	1.16		
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	40 yaş altı	61	.84	.47	1.52	.21
	41-45 yaş	71	.96	.51		
	46-50 yaş	47	.78	.39		
	51 yaş ve üzeri	22	.90	.54		
	Toplam	201	.88	.48		

*p<0.05

Tablo-13'de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri anne yaş durumuna dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir. Fakat annesi 40 yaş altında bulunan ergenlerin anne bağlanma düzeyleri annesi 46-50 yaş aralığında bulunan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [Anne Bağlanma: ($F_{(3,197)}=2.82$; $p=.04$); Baba Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.09$; $p=.36$); Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.61$; $p=.61$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.52$; $p=.21$)].

Tablo 14 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Baba Yaş Durumuna Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	F	p
Anne Bağlanma	45 yaş altı	74	5.22	1.07	1.51	.21
	46-50 yaş	61	5.50	.97		
	51-55 yaş	53	5.20	1.08		
	56 yaş ve üzeri	13	4.96	1.11		
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	45 yaş altı	74	4.74	1.43	1.69	.17
	46-50 yaş	61	5.20	1.07		
	51-55 yaş	53	4.80	1.36		
	56 yaş ve üzeri	13	4.62	1.35		
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	45 yaş altı	74	5.35	1.17	1.36	.26
	46-50 yaş	61	5.50	.81		
	51-55 yaş	53	5.20	.90		
	56 yaş ve üzeri	13	5.72	1.08		
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	45 yaş altı	74	1.01	.53	3.55	.02*
	46-50 yaş	61	.79	.40		
	51-55 yaş	53	.77	.43		
	56 yaş ve üzeri	13	.88	.54		
	Toplam	201	.88	.48		

*p<0.05

Tablo-14'de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri baba yaş durumuna dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmalarında gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir. Fakat babası 45 yaş altında bulunan ergenlerin depresyon düzeyleri babası 46-50 ve 51-55 yaş aralığında bulunan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [Anne Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.51$; $p=.21$); Baba Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.69$; $p=.17$); Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.36$; $p=.26$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=3.55$; $p=.02$)].

Tablo 15 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Dayalı Kıyaslanması

		n	\bar{x}	ss	F	p
Anne Bağlanma	İlkokul	75	5.29	.97	.81	.49
	Ortaokul	54	5.44	1.04		
	Lise	53	5.12	1.11		
	Üniversite	19	5.32	1.23		
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	İlkokul	75	4.91	1.25	.11	.95
	Ortaokul	54	4.87	1.38		
	Lise	53	4.92	1.32		
	Üniversite	19	4.73	1.38		
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	İlkokul	75	5.33	.96	.24	.87
	Ortaokul	54	5.47	.92		
	Lise	53	5.35	1.15		
	Üniversite	19	5.42	.93		
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	İlkokul	75	.85	.49	1.90	.13
	Ortaokul	54	.89	.50		
	Lise	53	.82	.37		
	Üniversite	19	1.11	.57		
	Toplam	201	.88	.48		

*p<0.05

Tablo15’de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri anne eğitim durumuna dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir [Anne Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.81$; $p=.49$); Baba Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.11$; $p=.95$); Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.24$; $p=.87$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.90$; $p=.13$)].

Tablo 16 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Dayalı Kıyaslanması

		n	\bar{x}	ss	F	p
Anne Bağlanma	İlkokul	60	5.20	1.10	.19	.90
	Ortaokul	55	5.30	1.14		
	Lise	58	5.32	1.00		
	Üniversite	28	5.36	.90		
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	İlkokul	60	4.97	1.18	.67	.57
	Ortaokul	55	4.73	1.47		
	Lise	58	4.83	1.36		
	Üniversite	28	5.12	1.14		
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	İlkokul	60	5.27	1.11	.94	.42
	Ortaokul	55	5.56	.78		
	Lise	58	5.31	1.13		
	Üniversite	28	5.39	.85		
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	İlkokul	60	.86	.52	.65	.59
	Ortaokul	55	.94	.45		
	Lise	58	.87	.46		
	Üniversite	28	.79	.49		
	Toplam	201	.88	.48		

*p<0.05

Tablo-16'da, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri baba eğitim durumuna dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir [Anne Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.19$; $p=.90$); Baba Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.67$; $p=.57$); Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.94$; $p=.42$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.65$; $p=.59$)].

Tablo 17 Ergenlerin Anne, Baba ve Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeylerinin Ebeveyn ve Evlilik Durumuna Dayalı Kıyaslaması

		n	\bar{x}	ss	F	p
Anne Bağlanma	Beraber	182	5.26	1.05	.57	.64
	Ayrı	14	5.67	1.17		
	Anne Sağ-Baba Merhum	4	5.23	1.11		
	Anne Merhum-Baba Sağ	1	5.17			
	Toplam	201	5.28	1.05		
Baba Bağlanma	Beraber	182	4.94	1.26	1.76	.16
	Ayrı	14	4.19	1.79		
	Anne Sağ-Baba Merhum	4	4.69	2.07		
	Anne Merhum-Baba Sağ	1	3.17			
	Toplam	201	4.89	1.31		
Akran Bağlanma	Beraber	182	5.37	1.01	.16	.92
	Ayrı	14	5.55	.94		
	Anne Sağ-Baba Merhum	4	5.51	1.19		
	Anne Merhum-Baba Sağ	1	5.42			
	Toplam	201	5.38	1.00		
Depresyon	Beraber	182	.88	.48	1.41	.24
	Ayrı	14	.92	.51		
	Anne Sağ-Baba Merhum	4	.46	.38		
	Anne Merhum-Baba Sağ	1	1.35			
	Toplam	201	.88	.48		

* $p < 0.05$

Tablo-17’de, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri ebeveyn evlilik durumuna dayalı kıyaslanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon düzeylerinde gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilememiştir [Anne Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.57$; $p=.64$); Baba Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.76$; $p=.16$); Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=.16$; $p=.92$); Depresyon: Akran Bağlanma: ($F_{(3,197)}=1.41$; $p=.24$)].

4.4. Araştırmanın İkinci Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı, “Ergenlerin ebeveyn bağlanmaları ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?” şeklinde belirtilmiştir. Bu amaca yanıt bulabilmek için ergenlerden toplanan veriler pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi ile analiz edilmiş olup ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 18 Ergenlerin Ebeveyn Bağlanmaları ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki

		Anne Bağlanma	Baba Bağlanma	Depresyon
Anne Bağlanma	R	1	.58**	-.24**
	P		.000	.001
	n	201	201	201
Baba Bağlanma	r	.58**	1	-.29**
	p	.000		.000
	n	201	201	201
Depresyon	r	-.24**	-.29**	1
	p	.001	.000	
	n	201	201	201

*p<0.05; **p<.01

Tablo-18'e göre ergenlerin anne bağlanma ve baba bağlanma düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ve negatif yönde ilişki tespit edilmiştir [Anne Bağlanma: (r=-.24** ; p=.001); Baba Bağlanma: (r=-.29** ; p=.001)].

Tablo 19 Ergenlerde Ebeveyn Bağlanmanın Depresyon Üzerindeki Etkisi

	Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	P
		β	Std. Hata	β		
Anne Bağlanma	Sabit	1.46	.17	-.24	8.57	.000
	Anne Bağlanma	-.11	.03		-3.49	.001*
	Bağımlı Değişken: Depresyon; Metot: Doğrudan R = .24; R ² = % .06; Düzeltilmiş R ² = % .05; Model için [F _(1,199) =12.19; p=.001]					
Baba Bağlanma	Sabit	1.40	.13	-.29	10.97	.000
	Baba Bağlanma	-.11	.03		-4.22	.000*
	Bağımlı Değişken: Depresyon; Metot: Doğrudan R = .29; R ² = % .09; Düzeltilmiş R ² = % .08; Model için [F _(1,199) =17.81; p=.000]					

*p<0.05

Tablo-19'a göre ergenlerin anne bağlanma düzeyleri, depresyon düzeylerine anlamlı düzeyde etki etmektedir [F_(1,199)=12.19; p=.001]. Ayrıca buradan, anne bağlanma düzeyinin depresyon düzeyinin %0.06'sını açıkladığı anlaşılmaktadır [t=-3.49; p=.001]. Anne bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, depresyon düzeyini .11 birim azaltmaktadır. Modele yönelik denklem aşağıda sunulmuştur.

$$\text{Depresyon} = 1.46 + [\text{Anne Bağlanma}*(-.11)].$$

Tablo-8'e göre ergenlerin baba bağlanma düzeyleri, depresyon düzeylerine anlamlı düzeyde etki etmektedir [$F_{(1,199)}=17.81$; $p=.000$]. Ayrıca buradan, baba bağlanma düzeyinin depresyon düzeyinin %.09'unu açıkladığı anlaşılmaktadır [$t=-4.22$; $p=.000$]. Baba bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, depresyon düzeyini .11 birim azaltmaktadır. Modele yönelik denklem aşağıda sunulmuştur.

$$\text{Depresyon} = 1.40 + [\text{Baba Bağlanma}*(-.11)].$$

4.5. Araştırmanın nc Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın nc amacı, "Ergenlerin akran bağlanmaları ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?" şeklinde belirtilmiştir. Bu amaca yanıt bulabilmek için ergenlerden toplanan veriler pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi ile analiz edilmiş olup ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 20 Ergenlerin Akran Bağlanmaları ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki

		Akran Bağlanma	Depresyon
Akran Bağlanma	r	1	-.23**
	p		.001
	n	201	201
Depresyon	r	-.23**	1
	p	.001	
	n	201	201

* $p<0.05$; ** $p<0.01$

Tablo-20'ye göre ergenlerin akran bağlanma düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ve negatif yönde ilişki tespit edilmiştir [Anne Bağlanma: ($r=-.24$ ** ; $p=.001$); Baba Bağlanma: ($r=-.23$ ** ; $p=.001$)].

Tablo 21 Ergenlerin Akran Bağlanması Depresyon Üzerindeki Etkisi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	P
	β	Std. Hata	β		
Sabit	1.47	.18	-.23	7.97	.000
Akran Bağlanma	-.11	.03		-3.27	.001*

Bağımlı Değişken: Depresyon; Metot: Doğrudan
R = .23; R² = % .05; Düzeltilmiş R² = % .05; Model için [F_(1,199)=10.66; p=.001]

*p<0.05; **p<.01

Tablo-21'e göre ergenlerin akran bağlanma düzeyleri, depresyon düzeylerine anlamlı düzeyde etki etmektedir [F_(1,199)=10.66; p=.001]. Ayrıca buradan, akran bağlanma düzeyinin depresyon düzeyinin %05'ini açıkladığı anlaşılmaktadır [t=-3.27; p=.001]. Akran bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, depresyon düzeyini .11 birim azaltmaktadır. Modele yönelik denklem aşağıda sunulmuştur.

$$\text{Depresyon} = 1.47 + [\text{Akran Bağlanma} * (-.11)].$$

4.6. Araştırmanın Dördüncü Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü amacı, "Ergenlerin ebeveyn ve akran bağlanmaları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?" şeklinde belirtilmiştir. Bu amaca yanıt bulabilmek için ergenlerden toplanan veriler pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi ile analiz edilmiş olup ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 22 Ergenlerin Ebeveyn Bağlanmaları ile Akran Bağlanmaları Arasındaki İlişki

		Akran Bağlanma	Anne Bağlanma	Baba Bağlanma
Akran Bağlanma	r	1	.27**	.24**
	p		.000	.001
	n	201	201	201
Anne Bağlanma	r	.27**	1	.58**
	p	.000		.000
	n	201	201	201
Baba Bağlanma	r	.24**	.58**	1
	p	.001	.000	
	n	201	201	201

*p<0.05; **p<.01

Tablo-22'ye göre ergenlerin anne ve baba bağlanma düzeyleri ile akran bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir [Anne Bağlanma: (r=.27**; p=.000); Baba Bağlanma: (r=.24**; p=.001)].

Tablo 23 Ergenlerde Ebeveyn Bağlanmalarının, Akran Bağlanma Üzerindeki Etkisi

	Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p
		β	Std. Hata	β		
Anne Bağlanma	Sabit	3.98	.36	.27	11.05	.000
	Anne Bağlanma	.26	.07		3.93	.000*
	Bağımlı Değişken: Akran Bağlanma; Metot: Doğrudan R = .27; R ² = % .07; Düzeltilmiş R ² = % .07; Model için [F _(1,199) =15.41; p=.000]					
Baba Bağlanma	Sabit	4.47	.27	.24	16.29	.000
	Baba Bağlanma	.18	.05		3.39	.001*
	Bağımlı Değişken: Akran Bağlanma; Metot: Doğrudan R = .24; R ² = % .06; Düzeltilmiş R ² = % .05; Model için [F _(1,199) =11.52; p=.001]					

*p<0.05

Tablo-23'e göre ergenlerin anne bağlanma düzeyleri, akran bağlanma düzeylerine anlamlı düzeyde etki etmektedir [F_(1,199)=15.41; p=.000]. Ayrıca buradan, anne bağlanma düzeyinin akran bağlanma düzeyinin %07'sini açıkladığı anlaşılmaktadır [t=3.93; p=.000]. Anne bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, akran bağlanma düzeyini .26 birim artırmaktadır. Modele yönelik denklem aşağıda sunulmuştur.

$$\text{Akran Bağlanma} = 3.98 + [\text{Anne Bağlanma} \cdot .26].$$

Tablo-10'a göre ergenlerin baba bağlanma düzeyleri, akran bağlanma düzeylerine anlamlı düzeyde etki etmektedir [F_(1,199)=11.52; p=.001]. Ayrıca buradan, baba bağlanma düzeyinin akran bağlanma düzeyinin %06'sını açıkladığı anlaşılmaktadır [t=3.39; p=.001]. Baba bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, akran bağlanma düzeyini .18 birim artırmaktadır. Modele yönelik denklem aşağıda sunulmuştur.

$$\text{Akran Bağlanma} = 4.47 + [\text{Baba Bağlanma} \cdot .18].$$

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA SONUÇLARI

- Araştırmanın sonuçlarına göre ergenlerin anne bağlanma ve baba bağlanma düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ve negatif yönde ilişki tespit edilmiştir. Anne ve baba bağlanma düzeyleri arttıkça depresyon belirtileri görülmesi azalmaktadır. Ayrıca etki düzeylerine bakılınca anne bağlanma ve baba bağlanma düzeyinin depresyon ölçeği puanları ile anlamlı negatif yönde etki ettiği görülmüştür. Anne ve baba bağlanmada ki 1 birimlik artış, depresyon belirti düzeyinin 11 birim azaltmaktadır.
- Ergenin akran bağlanma ölçeği puanları ile depresyon ölçeği puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Etki düzeyi açısından incelendiğinde akran bağlanma depresyonu anlamlı negatif yönde etki ettiği görülmüştür. Akran bağlanmadaki 1 birimlik artış, depresyon düzeyin 11 birim azalttığı görülmüştür.
- Ergenlerin anne ve baba bağlanma düzeyleri ile akran bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Etki düzeyi incelendiğinde anne bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, akran bağlanma düzeyinde 26 birim arttırmaktadır. Baba bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, akran bağlanma düzeyini arttırmaktadır.
- Anne, baba ve akran bağlanma ölçeği puanları ile depresyon ölçeği puanları cinsiyete göre incelendiğinde kadınların erkeklere göre depresyon düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.
- Annesi çalışan ergenlerin çalışmayan ergenlere göre depresyon ölçeği puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuş, babası çalışan ve çalışmayan ergenlerin depresyon ölçeği puanları ile anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.
- 17 yaşındaki ergenlerin anne bağlanma düzeyleri, 18 yaşındaki ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanlarına sınıf düzeyine göre bakıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanları ile kaçınıcı çocuk olduğuna dayalı kıyaslanmış anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanları ile kardeş sayısına göre kıyaslandığında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir.

- Annesi 40 yaş altında bulunan ergenlerin anne bağlanma düzeyleri, annesi 46-50 yaş arasında bulunan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Babası 45 yaş altında bulunan ergenlerin, depresyon ölçeği puanları, babası 46-50 ve 51-55 yaş aralığında bulunan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanları anne ve baba eğitim durumlarına göre incelendiğinde anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir.
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanları incelendiğinde ebeveynlerin evlilik durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

ALTINCI BÖLÜM

TARTIŞMA

- Yaptığımız araştırmanın sonuçlarına göre ergenlerin anne bağlanma ve baba bağlanma ölçeği puanları ile depresyon ölçeği puanları arasında anlamlı düzeyde ve negatif yönde ilişki tespit edilmiştir. Anne ve baba bağlanma düzeyleri arttıkça depresyon belirtileri görülmesi azalmaktadır. Ayrıca etki düzeylerine bakılınca anne bağlanma ve baba bağlanma düzeyinin, depresyon düzeyini anlamlı negatif yönde etki ettiği görülmüştür. Anne ve baba bağlanmada ki 1 birimlik artış, depresyon belirti düzeyinin 11 birim azaltmaktadır. Bu sonuçlar ergenlerin anne ve babaya bağlanmanın artmasıyla depresyon belirtilerinin azaldığı bulunmuştur. Alan yazında benzer sonuçlara rastlanmış olup, ebeveyn den algılanıp, görülen sosyal desteğin düşmesiyle depresyon belirtilerinin arttığı görülmüştür.¹⁰⁵ Depresyonda olan lise öğrencilerinin ebeveyn ilgi puanlarının depresyonda olmayan lise öğrencilerine göre düşük bulunmuştur.¹⁰⁶ Diğer bir araştırma da ebeveyn bağlanma stilleri sosyal kaygı düzeyleri arasındaki anlamlı ilişki bulunduğunu ifade edilmektedir.¹⁰⁷
- Ergenin akran bağlanma puanları ile depresyon ölçeği puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Etki düzeyi açısından incelendiğinde akran bağlanma depresyonu anlamlı negatif yönde etki ettiği görülmüştür. Akran bağlanmadaki 1 birimlik artış, depresyon düzeyin 11 birim azalttığı görülmüştür. Ortaokul öğrencilerinin umut puanlarını yordamada ebeveyn-arkadaşa bağlanma ve depresyonun rolü araştırmasında benzer sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin umut ölçeği puanlarının anne bağlanma, arkadaşına bağlanma ve depresyon tarafından anlamlı olarak yordadığı sonucuna varılmıştır.¹⁰⁸ Benzer bir araştırma

¹⁰⁵ Gizem Kavalcı, Ebeveyn Çatışması ve Depresyon Belirti düzeyi Arasındaki İlişkide Şemaları Besleyen ve Sosyal Destek Algısını Zayıflatan Bir Mekanizma Olarak Aile Birliği, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,2019, s.86 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁰⁶ Burcu Göksan Yavuz vd. İstanbul'da Bir Grup Lise Öğrencisinde Ebeveyn Tutumlarının Etkileri, **Arch Neuropsychiatr**, 2015; 52, s.19-23

¹⁰⁷ Cansu Tok ve Ayşe Dilek Öğretir Özçelik, Ergenlerin Ebeveyn Bağlanma Stilleri ile Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 11 Sayı: 58 Ağustos, 2018, s.5

¹⁰⁸ Ayşe Zeybekoğlu ve Zeynep Karataş, Ortaokul Öğrencilerinin Umut Puanlarını Yordamada Ebeveyn-Arkadaşa Bağlanma ve Depresyonun Rolü, Route Educational and Social Science Journal Volume 4(6), October , 2017, s.6

sonucuna göre de akran bağlanma depresyonu, negatif yönde yordadığı bulunmuştur.¹⁰⁹

- Ergenlerin anne ve baba bağlanma düzeyleri ile akran bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Etki düzeyi incelendiğinde anne bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, akran bağlanma düzeyinde 26 birim arttırmaktadır. Baba bağlanma düzeyindeki 1 birimlik artış, akran bağlanma düzeyini 18 birim arttırmaktadır. Ergenin, anne veya babasına olan güvenli bağlanması, ergenin ilerleyen yıllardaki ikili ilişkilerindeki iletişimin nasıl olacağını belirleyicisi olacaktır. Bu sebeple ve ergenlik döneminde akranlara yakınlığın artmasıyla, bu iki sebebin birleşimi olarak sonuçlarımızdaki anne, baba bağlanmasındaki bir artışın akran bağlanmasını etkileyişinin fazla olmasını açıkladığı düşünülmektedir.
- Anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanları cinsiyete göre kıyaslandığında kadınların erkeklere göre depresyon ölçeği puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatür tarandığında kadınlarla erkekler arasındaki hormonal farklılıklardan, toplumsal kurallardan ve karşılaşılan stresör faktörlerden dolayı kadınlardaki depresyon oranının fazla olması açıklanmaktadır. Lise öğrencisi ergenlerde depresyonun yaygınlığı ve ilişkili olduğu etmenler adlı araştırmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ergen kızların depresyon puanı erkeklerden fazla olduğu görülmüştür.¹¹⁰
- Annesi çalışan ergenlerin çalışmayan ergenlere göre depresyon ölçeği puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuş, babası çalışan ve çalışmayan ergenlerin depresyon ölçeği puanları ile anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Annenin çalışma durumunun çocuğun gelişimini nasıl etkilediği literatürde tartışılmaktadır. Kadınlar genelde kendi istedikleri, bir işte çalışmak yerine düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. İş-aile çatışması arasında kalan annelerin aile hayatlarında daha az tatmin olduğu, depresyon belirtileri görülmesi, günlük işleri yerine getirmede zorlandıkları, stres düzeylerinin fazla olması çocuklarla geçirilen vakitte azalma olduğu söylenebilir.¹¹¹ Düşük prestijli işlere sahip anneler, olumsuz ebeveynlik

¹⁰⁹ Mesut Yavuz vd. Ebeveyne ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Formunun Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi ve Ergenlik Depresyonu ile İlişkisi, *Anatolian Journal of Psychiatry*, 2018; 19(Suppl.2), s.72-79

¹¹⁰ Mehmet Eskin vd. Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyonun Yaygınlığı ve İlişkili Olduğu Etmenler, *Türk Psikiyatri Dergisi* 2008; 19(4), s.382-389

¹¹¹ Kathleen Ann Malone, Mother's perceptions of work-family conflict and the relationship to positive parenting, and parental satisfaction, Iowa State University, Ames, Iowa, 2011 (**Yayınlanmamış Doktora Tezi**)

davranışlarını fazla gösterirler.¹¹² Annenin çalışma durumu, çocukların gelişmelerini birebir olumsuz etkilemez ancak annelerin düzensiz, uzun ve çok çalışması bu ilişkiyi (anne-çocuk) etkiler.¹¹³ Ebeveynlerin yaşadığı stresli yaşam olayları, anne babanın ebeveyn olarak davranışlarının bozulup, bu durumun da ergenlerin depresif belirti göstermesi oranını attırdığı söylenir.¹¹⁴ İş hayatının stresi ve yoğunluğu fazla olan annelerin iyilik halinin olumsuz etkilenmesiyle çocuklarına karşı daha az şefkatli davrandıkları bulunmuştur.¹¹⁵

- Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile öfke denetimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada da katılımcıların yaş gruplarına göre bağlanma stillerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüş olup araştırmamızla paralellik göstermektedir.¹¹⁶ Araştırmamızda da anne, baba ve akran bağlanmaları ile yaşa dayalı anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Ancak 17 yaşındaki ergenlerin anne bağlanma düzeyleri 18 yaşındaki ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmamıza katılan 17 yaşındaki ergenlerin, 18 yaşındaki ergenlere göre çalışmayan anne sayıları daha fazla olduğu görülmüş olup bu bulguyu açıklamada örneklem sayısının sınırlı olması ile kısıtlı kalmaktadır. Çocuklukta başlayan bağlanma, ergenlik dönemine kadar süreklilik gösterip, ergenlik döneminde bu süreklilik daha dirençli bir hal alır. Bağlanmanın büyük ölçüde yaşam boyu sürdürülebilir olduğu gözlemlenmiştir.¹¹⁷ Bağlanma %30-40'lık grupta süreklilik konusunda farklılık göstermektedir. Çevresel desteğin veya değişkenlerin bağlanma sürekliliği üzerindeki etkili olduğu görülmüş olup, daha çok çevresel değişkenlerin etkilediği söylenmektedir. Çocuğa bakım verenin tutum ve davranışları ile süreklilikle ilgilidir. Bakım veren kişinin davranışlarındaki süreklilik, çocuğun bağlanmasındaki sürekliliğin belirleyicisidir. Süreksizliği etkileyen sebeplerden biri stresli yaşam olaylarıdır.

¹¹² C. Cybele Raver, Does work pay psychologically as well as economically? The role of employment in predicting depressive symptoms and parenting among low-income families. Child Dev. 2003;74:1720-36

¹¹³ Rand D. Conger vd. Perception of child, child-rearing values, and emotional distress as mediating links between environmental stressors and observed maternal behavior. Child Dev. 1984;55:2234-47.

¹¹⁴ Ge Xiojia vd. Parents' stressful life events and adolescent depressed mood. J Health Soc Behav. 1994;35:28-44.

¹¹⁵ Rand D.Conger vd. A family process model of economic hardship and adjustment of early adolescent boys. Child Dev. 1992;63:526- 41.

¹¹⁶ Çağla Gurçam, Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri ile Öfke Denetimi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gelişim Üniversitesi, İstanbul,2017, s.91

¹¹⁷ Elaine Scharfe and Kim Bartholomew Reliability and stability of adult attachment patterns. Pers Relatsh 1994; 1:23-43.

Güvenli bağlanmadan, güvensiz bağlanmaya geçen kişilerde daha fazla yaşamsal stres olayları deneyimledikleri görülmüştür.¹¹⁸

- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre bakıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Başka bir araştırma da lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi çalışmasında 10. Sınıf öğrencilerinin, 9 ve 11. Sınıflara göre depresyon ölçeğinden daha fazla puan aldıkları ancak bu farkın gruplar arası anlamlı olmadığı görülmüştür.¹¹⁹
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanlarının kaçınıcı çocuk olduğuna ve kardeş sayısına göre kıyaslandığında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir. Benzer sonuçlar liseli ergenlerin ebeveyne bağlanma stilleri, empati düzeyleri ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı çalışmada ergenlerin kardeş sayılarıyla ebeveyne bağlanma düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmadığı görülmüştür.¹²⁰ Annenin bağlanma stili ile çocuk yetiştirme tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırma sonuçlarına göre annenin çocuk sayısına göre çocuklarını yetiştirirken sergiledikleri demokratik ve otoriter tutum arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu duruma göre tek çocuklu anneler, 2 veya daha fazla çocuklu annelere göre demokratik tutumu daha yüksek, 2 veya daha fazla çocuğu olan anneler, tek çocuğu olan annelere göre daha otoriter tutum sergilemektedir.¹²¹ Yapılan bir çalışmada 12-17 yaş arasındaki ergenlerin kardeş sayısı iki ve üzerinde olanlarda depresyon puanları daha yüksek, özsayı puanları daha düşük bulunmuş olup, bu farklılığın çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde, ebeveynlerin çocukların hepsine yeterli zaman ayıramamasına, sevgisini gösterememesine ve ilgi eksikliğine bağlı olabileceği düşünülmektedir.
- Annesi 40 yaş altında bulunan ergenlerin anne bağlanma düzeyleri, annesi 46-50 yaş arasında bulunan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Annelerin çocuklarıyla yaş farkının azalmasıyla aralarındaki

¹¹⁸ Ümit Morsunbul ve Figen Çok, Bağlanma ile İlgili Değişkenler, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2011, 3(3), s.553-570

¹¹⁹ Serpil Turkleş vd. Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2008; 11: 2, s.8

¹²⁰ Nihan Balşık Kaya, Liseli Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Stilleri, Empati Düzeyleri ve Saldırgan Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 2019, s.204(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹²¹ İlknur Tuna, Annenin Bağlanma Stili ile Çocuk Yetiştirme Tutumu İlişkinin İncelenmesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018, s. 1-75(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

iletişimin daha kuvvetli olması ve çocuk için özellikle ergenlik döneminde annenin, hem anne hem arkadaş yerine geçmesi bağlanma puanlarının fazla olmasını açıklayabilir. Yapılan bir araştırmaya göre farklı yaşlarda evlenen annelerin çocuklarına karşı olan tutumlarına bakıldığında otoriter tutum, izin verici tutum arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Demokratik tutum ve koruyucu tutum istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. 24 yaş üzerindeki annelerin çocuklarını yetiştirirken ki demokratik tutum düzeyi 18-23 yaşında evlenen annelere göre fazla bulunmuştur. 18-23 yaşında evlenene annelerinde çocuklarına karşı sergiledikleri koruyucu tutum, 24 yaş üzerinde olan annelere göre fazla bulunmuştur.¹²²

- Araştırmamızda babası 45 yaş altında bulunan ergenlerin, depresyon ölçeği puanları babası 46-50 ve 51-55 yaş aralığında bulunan ergenlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum genç babanın, çocuklarına fazla müdahale etmesi özellikle ergenlik döneminde kısıtlayıcı davranışlar sergilemesi sonucu ergenlerin kendini depresif hissetmesi ile açıklayabiliriz.
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanlarının anne ve baba eğitim durumlarına göre incelendiğinde anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir. Literatürde benzer sonuçlara ulaşılmış olup annenin eğitim düzeyi ile ergenlerin ve annelerinin depresif belirtilerinde anlamlı bir farklılık saptanmadığı görülmüştür.¹²³
- Ergenlerin anne, baba ve akran bağlanmaları ile depresyon ölçeği puanları incelendiğinde ebeveynlerin evlilik durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer sonuçlar şöyle ifade edilmektedir. Ergenlerin anne ve babalarının medeni durumları ile ebeveyne bağlanma envanteri incelendiğinde, ebeveyne bağlanma ve alt ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.¹²⁴ Literatür tarandığında bir araştırma da şu şekilde ifade edilmektedir. Eşi ölmüş ve eşlerin boşanması durumunda annelerde depresif belirtilerin daha fazla görüldüğü saptanmıştır. Bu durumun, yalnız çocuk büyütme çalışan annelere yüklenmiş sorumluluğun artmasından dolayı olduğunu düşündürmüştür.¹²⁵

¹²² Tuna, a.g.e., s.60

¹²³ Zahide Yalaki vd. Anne ve Ergenlerdeki Depresif Belirtilerin Ergen İntiharları ile İlişkisi, Dicle Tıp Dergisi, 2012; 39 (3), s. 350-358

¹²⁴ Balşık Kaya, a.g.e., s.190

¹²⁵ YALAKI vd. a.g.e., s.350-358

ÖNERİLER

- Araştırmamızda karşılaştığımız bulgulara göre ebeveyn bağlanması ve akran bağlanması ile depresyon ölçeği puanları arasında anlamlı düzeyde negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ergenlik dönemindeki depresyonun birçok olumsuz belirtilerinden bahsettik, bu bağlam da okullar da düzenli olarak ebeveynlere, ebeveyn-çocuk ilişkisi, güvenli-güvensiz bağlanma, ergenlik dönemi özellikleri, ergenlik dönemi depresyonu gibi bir çok konuda psikoeğitim verilmesi ile ergenlerin daha verimli bir şekilde desteklenmesine katkı sağlanıp, bağlanma dinamikleri iyileştirilebilir.
- Ergenlikte bağlanma stillerinin arkadaş ilişkilerine aktarılması sebebi ile güvensiz bağlanan ergenlerin iletişim problemleri, içine kapanma, yalnızlık ve depresif belirtiler göstermeden bu öğrenciler için iletişim geliştirici faaliyetler, grup etkinliklerinin yapılması faydalı olacaktır.
- Kızların, erkeklerden daha fazla depresyon ölçeği puanı aldıkları bulunmuştur. Bu kızların gelecek nesillerin annesi olacağı sebebi ile kızların kendilerini fark etmelerini sağlayacak, farkındalık etkinlikleri planlanabilir.
- Araştırmamızda ki sonuçlara göre annenin çalışma durumu, ergenin anne bağlanmasını olumsuz etkilediği bunun da ergende depresif belirtilerin görülmesi olasılığını arttırdığı yönünde bulgulara rastlanılmıştır. Araştırmamızın sınırlılığından dolayı bu sonuca ulaşılmış olabileceği düşünülüp anne çalışması durumu için daha detaylı ve kapsamlı araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

BARNES Jim, Temel Biyolojik Psikoloji, çev. Ahmet Altındağ, Nobel Yayınları, 2014.

BOWLBY John, Bağlanma, Pinhan Yayıncılık, İstanbul, 2012.

BOWLBY John, Güvenli bir dayanak: ebeveyn-çocuk bağlanması ve sağlıklı insan gelişimi , Çev. Sarp. Günri, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, İstanbul, 2012.

BURGER Jerry M. Kişilik, Kaknüs yayınları, İstanbul, 2006.

BÜYÜKÖZTÜRK Şener, KILIÇ ÇAKMAK Ebru, AKGÜN Özcan Erkan, KARADENİZ Şirin, DEMİREL Funda, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara, 2010.

DOZIER Mary, STOVALL Chase, ALBUS Kathleen “Attachment and Psychopathology in Adulthood. Handbook of Attachment: Theory, research, and clinical applications.” J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Edit), Newyork, 1999.

GÜLEÇ Cengiz, Psikiyatri'nin ABC'si, Say Yayınları, İstanbul, 2009.

KÖROĞLU Ertuğrul, DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, Hekimler Yayın Birliği, 2013.

KRİNG Ann M., JOHNSON Sheri L., Anormal Psikoloji, çev. Muzaffer Şahin, Nobel Yayınları, İstanbul, 2015.

KULAKSIZOĞLU Adnan, Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2005.

LİTTAUER Florence, Depresyonu Yenmek, Çev: Demet Dizman, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000.

LOOSE Chirstof, GRAAF Peter, ZARBOCK Gerhard, Çocuk ve Ergenler için Şema Terapi, Çev. Nihan Azizlerli vd. Psikonet Yayınları, İstanbul, 2018.

MCWILLİAMS Nancy, Psikanalitik Tanı Klinik Süreç İçinde Kişilik Yapısını Anlamak, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.

SAVAŞIR Işık, ŞAHİN Nesrin H. Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 1997.

ÖZTÜRK Orhan ve ULUŞAHİN Aylin, Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Ankara, 2015.

SMİTH Edward E., HOEKSAMA Susan Nolen, FREDRICKSON Barabara, LOFTUS Geoffrey, Psikolojiye Giriş, Arkadaş yayınları, Ankara, 2014.

STEINBERG Laurence, Ergenlik, Çev. Figen Çok, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2013.

TERZİ Şerife Işık, Eğitim Psikolojisi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2013.

WALLEN Norman E., FRAENKEL Jack R., HYUN Helen H., How to Design and Evaluate Research in Education, Mc Graw Hill, New York, 2006.

MAKALELER

AKSOY Ayşe Belgin ve ÖZKAN Hürşide Kübra “Middle Childhood Attachment and Family Relationships” Early Childhood Education Department Gazi University Turkey

AİNSWORTH Mary D. Salter “ Attachments beyond infancy” American Psychologist Association, 1989, 44 (4), 709-716.

ARMSDEN Gay C. ve GREENBERG Mark T. “The inventory of parent and peer attachment: individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence.” Journal of Youth and Adolescence, 1987, 16 (5), 427-454.

BARTHOLOMEW Kim ve HOROWITZ Leonard M. “Attachment styles among young adults: A test of a four category model” Journal of Personality and Social Psychology, 1991.

BRETHERTON Inge “The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth.” Developmental Psychology, 1992, 28(5), 759-775.

BRUNDTLAND Gro Harlem “Mental Health: New Understanding, New Hope” World Health Organization, 2001.

CONGER Rand D. ve CONGER Katherine J., Perception of child, child-rearing values, and emotional distress as mediating links between environmental stressors and observed maternal behavior. Child Dev. 1984.

CONGER Rand D. ve CONGER Katherine J., A family process model of economic hardship and adjustment of early adolescent boys. Child Dev. 1992;63:526- 41.

ÇAĞLAR Eda Ermağan ve TÜRK Tuğba “Ergenlik Döneminde Madde Kullanım Deneyimi ve Depresyon Arasındaki İlişki” Bağımlılık Dergisi, 2018, 19(4), 99-106.

ÇALIŞIR Manolya “Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi” Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2009.

ÇIKILI UYTUN Merve, ÖZTOP Didem Behice, EŞEL Ertuğrul, “Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi” *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 2013.

DEMİRDAĞ Muhammet Fatih “Bağlanma Teorisi’nin Kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth” *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2017.

DOĞAN Türkan “Psikolojik Belirtilerin Yordayıcısı Olarak Sosyal Destek ve İyilik Hali, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: III Sayı: 30.

ERTEM Ümit ve YAZICI Saadet “Ergenlik Döneminde Psiko-sosyal Sorunlar ve Depresyon” *Aile ve Toplum*, 2006, 3(9), 7-12.

ESKİN Mehmet, ERTEKİN Kamil, HARLAK Hacer, DEREBOY Çiğdem, “Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyonun Yaygınlığı ve İlişkili Olduğu Etmenler” *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2008, 19(4), 382-389.

FEENEY Judith A. ve NOLLER Patricia “Attachment style as a predictor of adult romantic relationships” *Journal of Personality and Social Psychology*, 1990, 58(2).

FRALEY R. Chris ve SHAVER R. Philip “Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies and Unanswered Questions” *Review of General Psychology*, 2000.

GEROĞLU Berk, MERGEN Haluk, TEKGÜL Bakiye Nurdan, ALANYALI Fikret Merter, “Ergen danışma merkezine başvuranların Beck Depresyon Ölçeği ve CES Depresyon Ölçeği ile değerlendirilmesi” *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 2016, 20 (4), 152-160.

GÖKSAN YAVUZ Burcu, YESER İlke, KARAMUSTAFALIOĞLU Oğuz, GÜNDOĞAR Aliye, İstanbul’da Bir Grup Lise Öğrencisinde Ebeveyn Tutumlarının Etkileri, *Arch Neuropsychiatr*, 2015; 52.

GUERRERO Laura K. ve JONES Susanne M. “Differences in conversational skills as a function of attachment style: A follow-up study.” *Communication Quarterly*, 2005, 53(3), 305-321.

HİSLİ Nesrin Beck Depresyon Envanterinin Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma, *Psikoloji Dergisi*, 1988, 6(22).

HAZAN Cindy ve SHAVER Phillip R. "BAĞLANMA(Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1998, 31, 1-22.

HAZAN Cindy ve SHAVER Phillip "Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process" Journal of Personality and Social Psychology, 1987, 52(3).

KARAKUŞ Özlem "Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Arasındaki İlişki" Toplum ve Sosyal Hizmet, 23(2), 2012.

KAYAALP M. Levent, Çocuk ve Ergenlerde Depresyon, Somatizasyon ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu, 1999, İstanbul.

KESEBİR Sermin, KAVZOĞLU ÖZDOĞAN Semine, ÜSTÜNDAĞ Mehmet Fatih, "Bağlanma ve Psikopatoloji" Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2011, 3(2).

KESKİN Gülseren ve ÇAM Olcay "Ergenlerin Ruhsal Durumları ve Anne-Baba Tutumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2008,9(3).

KENNEDY Janice H. ve KENNEDY Charles E. "Attachment theory: Implications for school psychology." Psychology in the Schools, 2004, 41(2), 247-259.

KOÇ Mustafa "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi Ve Genel Özellikler" Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2004, 1(17).

KOBAK R. Rogers Kobak ve SCEERY Any "Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation, and Representations of Self and Others" Child Development, 1988, 59(1).

MEREDİTH J. Pamela "Adult Attachment Variables Predictdepression Before and After Treatment for Chronic Pain" Eur J Pain, 2007, 11.

MİKULİNCER Mario ve NACHSHON Orna "Attachment styles and patterns of self-disclosure." Journal of Personality and Social Psychology, 1991, 61(2), 321-331.

MORETTİ Marlene M. ve PELED Maya "Adolescent-parent attachment: Bonds that support healthy development." Paediatrics & Child Health, 2004, 9(8), 551-555.

MİKULİNCER Mario ve SHAVER Phillip R. "Attachment patterns in adulthood: Structure, dynamics, and change." New York, 2007.

PARSA Nakisa, YAACOB Siti Nor, REDZUAN Marof, PARSA Parisa, "Parental Attachment, Inter-Parental Conflict and Late Adolescent's Self-Efficacy." Üniversiti Putra Malaysia Institutional Repository, 2014, 123-131.

PEHLİVANTÜRK Berna, Otistik çocuğu olanlarda bağlanma. Türk Psikiyatri Dergisi, 2004, 15(1).

PIETROMONACO Paula R. ve BARRETT Lisa Feldman "The Internal Working Models Concept: What Do We Really Know About the Self Relation to Others?" Review of General Psychology, 2000, 4.

RAVER C. Cybele, Does work pay psychologically as well as economically? The role of employment in predicting depressive symptoms and parenting among low-income families. Child Dev. 2003;74:1720-36

SABUNCUOĞLU Osman ve BERKEM Meral "Bağlanma Biçemi ve Doğum Sonrası Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki: Türkiye'den Bulgular" Türk Psikiyatri Dergisi, 2006, 17(4).

SOYLU Nusret, TANELİ Yeşim, TANELİ Suna, "Depresyonu Olan Ergenlerde İntihar Davranışını Etkileyen Sosyal, Emosyonel ve Kognitif Faktörlerin Araştırılması" Nöropsikiyatri Arşivi, 2013, 50:352-359.

SÜMER Nebi, GÜNAYDIN Gül, UYSAL Ahmet, Selçuk Emre, Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu'nun Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi, Türk Psikoloji Yazıları, 2005, 8(16).

SÜMER Nebi ve GÜNGÖR Derya "Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi" Türk Psikoloji Dergisi, 1999, 14 (44).

TAMAR Müge ve ÖZBARAN Burcu "Çocuk ve Ergenlerde Depresyon" Klinik Psikiyatri Dergisi, 2004.

TOK Cansu ve ÖĞRETİR ÖZÇELİK Ayşe Dilek Ergenlerin Ebeveyn Bağlanma Stilleri ile Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 11 Sayı: 58 Ağustos, 2018.

TÜRKLEŞ Serpil, HACIHASANOĞLU Rabia, ÇAPAR Serap, Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2008; 11: 2.

YALAKİ Zahide, ÇAKIR İlyas, TAŞAR M. Ayşin, YALÇIN Neşe, DALLAR BİLGE Yıldız Anne ve Ergenlerdeki Depresif Belirtilerin Ergen İntiharları ile İlişkisi, Dicle Tıp Dergisi, 2012; 39 (3).

YAVUZ Mesut, YÜKSEL Nuray, GÖKSAN YAVUZ Burcu, Ebeveyne ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Formunun Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi ve Ergenlik Depresyonu ile İlişkisi, Anatolian Journal of Psychiatry , 2018; 19(Suppl.2).

YAZCI ÇELEBİ Gülin “Ergenlerde Sosyal Kaygı ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” Kastamonu Eğitim Dergisi, 2017, 25(5).

ZEYBEKOĞLU Ayşe ve KARATAŞ Zeynep Ortaokul Öğrencilerinin Umut Puanlarını Yordamada Ebeveyn-Arkadaşa Bağlanma ve Depresyonun Rolü, Route Educational and Social Science Journal Volume 4(6), October , 2017.

XIOJIA Ge, RAND Conger, FREDERICK Lorenz, RONALD Simons, Parents' stressful life events and adolescent depressed mood. J Health Soc Behav. 1994;35:28-44.

TEZLER

BALŞIK KAYA Nihan, Liseli Ergenlerin Ebeveyne Bağlanma Stilleri, Empati Düzeyleri ve Saldırgan Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 2019. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

BÜYÜKŞAHİN Ayda, Yakın İlişki Kuran ve Kuramayan Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Sosyal Psikolojik Etkenler Yönünden Karşılaştırılması, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2001. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

GÜNGÖR Derya, Bağlanma Stilleri ve Zihinsel Modellerin Kuşaklarası Aktarımında Anababalık Stillerinin Rolü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2000. **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**

GÜRÇAM Çağla, Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri ile Öfke Denetimi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gelişim Üniversitesi, İstanbul, 2017. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

İMAMOĞLU Seval, Öğretmen Adaylarının Öfke ve Öfke İfade Tarzları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2003. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

Gizem KAVALCI, Ebeveyn Çatışması ve Depresyon Belirti düzeyi Arasındaki İlişkide Şemaları Besleyen ve Sosyal Destek Algısını Zayıflatan Bir Mekanizma Olarak Aile Birliği, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

KOZALI Ecem, Depresyonda Yaşam Kalitesi: Yetişkin Bağlanma Stilleri, Duygulanım Düzenleme Stratejileri ve Öz Duyarlılığın Rolü, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir, 2017, 1-86. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

MALONE Kathleen Ann, Mother's perceptions of work-family conflict and the relationship to positive parenting, and parental satisfaction, Iowa State University, Ames, Iowa, 2011. **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**

RUGANCI Ruhsar Neslihan, The Relationship Among Attachment Style, Affect Regulation, Psychological Distress and Mental Construct of the Relational World, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 2008. **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**

ŞENKAL İpek, Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Biçiminin Depresyon ve Kaygı Belirtileri ile İlişkisinde Aleksitiminin Aracı Rolünün İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara, 2013. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

ŞİRELİ Özlem “Depresyon Tanısı Almış Ergenlerde Anne Baba Kabul Reddi-Kontrolü Ve Aile İçi İlişkilerin Depresyon Şiddetine Etkisi” Ankara, 2012. **(Tıpta Uzmanlık Tezi)**

TUNA İlknur, Annenin Bağlanma Stili ile Çocuk Yetiştirme Tutumu İlişkisinin İncelenmesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2018. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

TÜRK Bahar Buse, Yetişkinlerde Bağlanma Biçimleri Kişilik Özellikleri ve Bu Özelliklerin Ruhsal Sorunlarla İlişkisi, Işık Üniversitesi, 2016. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

YALÇINTAŞ Murat, Fen Bilimleri Öğretmeninde Kuantum Öğrenme Modeli Kullanmanın İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Akademik Merak, Kaygı, ve Başarı Düzeylerine Etkisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2019. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://dushunce.az/files/documents/gelisim.psikolojisi.ozet.07.03.2014.pdf> (Erişim tarihi:12.02.2020)

SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Bu çalışma 'Ergenelerin Ebeveyn ve Arkadaş Bağlanmaları İle Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' amacı ile İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Bölümü Doktor Öğretim Üyesi Esengül Kayan ve Klinik Psikoloji öğrencisi Beyza Kara tarafından yapılmaktadır. Çalışmaya katılım gönüllük esasına dayanmaktadır, istediğiniz zaman çalışmadan ayrılabilirsiniz. Elde edilecek bilgi ve bulgular tamamen gizli kalacak ve sadece bilimsel literatüre katkı sağlamak amaçlı kullanılacaktır. Sorulara içtenlikle cevap vermeniz çalışmanın geçerli ve güvenilir olmasında büyük önem taşımaktadır. Çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

Cinsiyet : Kadın () Erkek ()

Yaş: 14 () 15 () 16 () 17 () 18 () 19 () 20 ()

Kaçıncı Sınıf: 9. () 10. () 11. () 12. ()

Kaçıncı Çocuk: 1.Çocuk () 2.Çocuk () 3. Çocuk () 4. Çocuk () 5. Çocuk () 6. Çocuk () 7. Çocuk ()

Kaç Kardeş : Tek Çocuk () 2 Kardeş () 3 Kardeş () 4 Kardeş () 5 Kardeş () 6 Kardeş () 7 Kardeş ()

Anne Yaşı: ()

Anne Eğitim Düzeyi:

İlk Okul () Orta Okul () Lise () Üniversite ()

Baba Yaşı: ()

Baba Eğitim Düzeyi:

İlk Okul () Orta Okul () Lise () Üniversite ()

Anne: Çalışıyor () Çalışmıyor ()

Baba: Çalışıyor () Çalışmıyor ()

Ebeveyn evlilik durumu:

Anne-Baba Sağ () Beraber () Ayrı ()

Anne Sağ-Baba Merhum () Anne Merhum -Baba Sağ ()

ANNE BAĞLANMA ENVANTERİ

Aşağıdaki puanlama türüne göre size en uygun olan cevapları işaretleyiniz.

1:Asla 2: Çok nadir 3: Nadiren 4: Ara sıra 5: Sıklıkla 6: Genellikle 7: Daima

	1	2	3	4	5	6	7
1. Annem duygularıma saygı gösterir.							
2. Annem başka biri olsun isterdim.							
3. Annem beni olduğum gibi kabul eder.							
4. Sorunlarım hakkında annemle konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.							
5. Evde kolayca keyfim kaçar.							
6. Annemin kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıkmak istemem.							
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda annem bana yol gösterir.							
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme anlatırım.							
9. Anneme kızgınlık duyuyorum.							
10. Annemden pek ilgi görmüyorum.							
11. Kızgın olduğumda annem anlayışlı olmaya çalışır.							
12. Annem bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.							

BABA BAĞLANMA ENVANTERİ

Aşağıdaki puanlama türüne göre size en uygun olan cevapları işaretleyiniz.

1:Asla 2: Çok nadir 3: Nadiren 4: Ara sıra 5: Sıklıkla 6: Genellikle 7: Daima

	1	2	3	4	5	6	7
1. Babam duygularıma saygı gösterir.							
2. Babam başka biri olsun isterdim.							
3. Babam beni olduğum gibi kabul eder.							
4. Sorunlarım hakkında babamla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.							
5. Evde kolayca keyfim kaçar.							
6. Babamın kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıkmak istemem.							
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda babam bana yol gösterir.							
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu babama anlatırım.							
9. Babama kızgınlık duyuyorum.							
10. Babamdan pek ilgi görmüyorum.							
11. Kızgın olduğumda babam anlayışlı olmaya çalışır.							
12. Babam bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.							

ARKADAŞA BAĞLANMA ENVANTERİ

Aşağıdaki puanlama türüne göre size en uygun olan cevapları işaretleyiniz.

1:Asla 2: Çok nadir 3: Nadiren 4: Ara sıra 5: Sıklıkla 6: Genellikle 7: Daima

	1	2	3	4	5	6	7
1. Arkadaşlarım duygularıma saygı gösterir.							
2. Arkadaşlarım başka biri olsun isterdim.							
3. Arkadaşlarım beni olduğum gibi kabul eder.							
4. Sorunlarım hakkında arkadaşlarımla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.							
5. Evde kolayca keyfim kaçar.							
6. Arkadaşlarımın kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıklıkla istemem.							
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda arkadaşlarım bana yol gösterir.							
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu arkadaşlarıma anlatırım.							
9. Arkadaşlarıma kızgınlık duyuyorum.							
10. Arkadaşlarımdan pek ilgi görmüyorum.							
11. Kızgın olduğumda arkadaşlarım anlayışlı olmaya çalışır.							
12. Arkadaşlarım bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.							

BECK DEPRESYON ENVATERİ

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o ruh durumunun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. **Son bir hafta içindeki (su an dahil)** kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun olan ifadeyi bulunuz. Daha sonra, o maddenin yanındaki harfin üzerine (X) işareti koyunuz.

1)	a. Kendimi üzgün hissetmiyorum b. Kendimi üzgün hissediyorum c. Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum d. Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum
2)	a. Gelecekte umutsuz değilim b. Gelecek konusunda umutsuzum c. Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok d. Benim için bir gelecek olmadığı gibi bu durum değişmeyecek
3)	a. Kendimi başarısız görmüyorum b. Herkesten daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır c. Geriye dönüp baktığımda, pek çok başarısızlıklarımın olduğunu görüyorum d. Kendimi bir insan olarak tümüyle başarısız görüyorum
4)	a. Her şeyden eskisi kadar doyum (zevk) alabiliyorum b. Her şeyden eskisi kadar doyum alamıyorum c. Artık hiçbir şeyden gerçek bir doyum alamıyorum d. Bana doyum veren hiçbir şey yok. Her şey çok sıkıcı
5)	a. Kendimi suçlu hissetmiyorum b. Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor c. Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum d. Kendimi her an için suçlu hissediyorum
6)	a. Cezalandırılıyormuşum gibi duygular içinde değilim b. Sanki bazı şeyler için cezalandırılabilmişim gibi duygular içindeyim c. Cezalandırılacakmışım gibi duygular yaşıyorum d. Bazı şeyler için cezalandırılıyorum
7)	a. Kendimi hayal kırıklığına uğratmadım b. Kendimi hayal kırıklığına uğrattım c. Kendimden hiç hoşlanmıyorum d. Kendimden nefret ediyorum

- 8) a. Kendimi diğer insanlardan daha kötü durumda görmüyorum
b. Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum
c. Kendimi hatalarım için her zaman suçluyorum
d. Her kötü olayda kendimi suçluyorum

- 9) a. Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok
b. Bazen kendimi öldürmeyi düşünüyorum ama böyle bir şey yapamam
c. Kendimi öldürebilmeyi çok isterdim
d. Eğer bir fırsatını bulursam kendimi öldürürüm

- 10) a. Herkesten daha fazla ağladığımı sanmıyorum
b. Eskisine göre şimdilerde daha çok ağlıyorum
c. Şimdilerde her an ağlıyorum
d. Eskiden ağlayabilirdim. Şimdilerde istesem de ağlayamıyorum

- 11) a. Eskisine göre daha sinirli veya tedirgin sayılmam
b. Her zamankinden biraz daha fazla tedirginim
c. Çoğu zaman sinirli ve tedirginim
d. Şimdilerde her an için tedirgin ve sinirliyim

- 12) a. Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim
b. Eskisine göre insanlarla daha az ilgiliyim
c. Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim
d. Diğer insanlara karşı hiç ilgim kalmadı

- 13) a. Eskisi gibi rahat ve kolay kararlar verebiliyorum
b. Eskisine kıyasla şimdilerde karar vermeyi daha çok erteliyorum
c. Eskisine göre karar vermekte oldukça güçlük çekiyorum
d. Artık hiç karar veremiyorum

- 14) a. Eskisinden daha kötü bir dış görünüşüm olduğunu sanmıyorum
b. Sanki yaşlanmış ve çekiciliğimi kaybetmişim gibi düşünüyorum ve üzülüyorum
c. Dış görünüşümde artık değiştirilmesi mümkün olmayan ve beni çirkinleştiren değişiklikler olduğunu hissediyorum
d. Çok çirkin olduğumu düşünüyorum

- 15) a. Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum
b. Bir işe başlayabilmek için eskisine göre daha çok çaba harcıyorum
c. Ne olursa olsun, yapabilmek için kendimi çok zorluyorum
d. Artık hiç çalışamıyorum

- 16) a. Eskisi kadar kolay ve rahat uyuyabiliyorum
b. Şimdilerde eskisi kadar kolay ve rahat uyuyamıyorum
c. Eskisine göre bir veya iki saat erken uyanıyor, tekrar uyumakta güçlük çekiyorum
d. Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum
- 17) a. Eskisine göre daha çabuk yorulduğumu sanmıyorum
b. Eskisinden daha çabuk ve kolay yoruluyorum
c. Şimdilerde neredeyse her şeyden, kolayca ve çabuk yoruluyorum
d. Artık hiçbir şey yapamayacak kadar yorgunum
- 18) a. İştahım eskisinden pek farklı değil
b. İştahım eskisi kadar iyi değil
c. Şimdilerde iştahım epey kötü
d. Artık hiç iştahım yok

- 19) a. Son zamanlarda pek fazla kilo kaybettiğimi/aldığımı sanmıyorum
b. Son zamanlarda istemediğim halde iki buçuk kilodan fazla kaybettim/aldım
c. Son zamanlarda beş kilodan fazla kaybettim/aldım
d. Son zamanlarda yedi buçuk kilodan fazla kaybettim/aldım
- 20) a. Sağlığım beni pek endişelendirmiyor
b. Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sıkıntılarım var
c. Ağrı sızı gibi bu sıkıntılarım beni çok endişelendiriyor
d. Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki başka bir şey düşünemiyorum
- 21) a. Son zamanlarda cinsel yaşantımda dikkatimi çeken bir şey yok
b. Eskisine göre cinsel konularla daha az ilgileniyorum
c. Şimdilerde cinsellikle pek ilgili değilim
d. Artık cinsellikle hiç bir ilgim kalmadı

Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin Üniversite Öğrencileri İçin Geçerliği Güvenirliği, Psikoloji Dergisi, 23, 3-13.

Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin Geçerliği Üzerine Bir Çalışma, Psikoloji Dergisi, 22, 118-1

